

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAYNAŞTIRMA SINIFI ÖĞRETMENLERİNİN
ÖĞRETİMİN UYARLANMASINA İLİŞKİN YAPTIKLARI
ÇALIŞMALARIN BELİRLENMESİ

MURAT VURAL

MAYIS-2008

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
ZİHİNSEL ENGELLİLERİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

KAYNAŞTIRMA SINIFI ÖĞRETMENLERİNİN
ÖĞRETİMİN UYARLANMASINA İLİŞKİN YAPTIKLARI
ÇALIŞMALARIN BELİRLENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Murat VURAL

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ

Bolu-2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Murat VURAL'a ait Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi adlı çalışma, jürimiz tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.30/05/2008

Üye (Tez Danışmanı) : Yard. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ

Üye :Yard. Doç. Dr. İlknur ÇİFCİ-TEKİNARSLAN

Üye : Yard. Doç. Dr. Kaya YILDIZ

Prof. Dr. Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**Murat VURAL****Master of Thesis****Special Education Major****Advisor: Asistant Professor Ahmet YIKMIŞ****May-2008**

The goal of the study is to determine the views of the teachers about the adaptations used in inclusive classrooms. Qualitative research techniques have been used in this study. The scope of the study consists of primary school teachers in Erzurum and sampling includes 18 teachers who have been working in inclusive classrooms in 8 of the primary schools. 11 questions were prepared in order to determine the teachers' applications about the adaptation of the instructions. The data was gathered by the help of semi-constructivist interview technique. The data was analyzed according to content method.

As a result of the analysis, inclusive classroom teachers have stated that they had used some adaptations in the sense of designing the learning environment and teaching goals. However, it was seen that inclusive classroom teachers only make desk situation designs about learning environment and they weren't make plans about the goals.

According to the gathered information, it can be stated that teachers have focused on question-answer, drama and demonstration. Their adaptations were generally about activity and question- answer process.

Most of the inclusive classroom teachers haven't used any adaptations within the framework of material.

Although they stated that they had used some adaptation techniques during the preparation and presentation of the process, they tried to use some adaptation techniques at the time of practice.

Inclusive classroom teachers used observation techniques, oral and test examination. It was observed that they used adaptation techniques with the oral examination and performance tasks.

Their complaints about the adaptation of the instruction were about having limited time, insufficient information, and crowded classrooms and lacking of support.

In the light of the data, it is seen that inclusive classroom teachers haven't been supported by their directors, directorate of education, central of research guidance and parents.

Teachers have stated the necessarily of in-service training for classroom teachers. Furthermore, they wanted to be encouraged and trained about the subject. They also, suggested that parents be trained and school directors and inspectors have information about the subject. According to their views, university students should be informed about inclusive classrooms and all of the schools should have a guide teacher.

At the end of the study, it is concluded that, inclusive classroom teachers do not have sufficient information about instructional adaptation, some of their adaptations are limited and they haven't got instructional adaptation plan.

Key Words: Adaptation, inclusive classroom, inclusive classroom teacher

ÖZET

Murat VURAL

Yüksek Lisans Tezi

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ

Mayıs-2008

Bu çalışmanın amacı, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesidir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini Erzurum ili merkez ilköğretim okullarında 2006-2007 eğitim öğretim yılında görev yapan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri, örneklemini ise Erzurum ilindeki sekiz ilköğretim okulunda görev yapmakta olan on sekiz kaynaştırma sınıfı öğretmeni oluşturmaktadır. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıklarını belirlemek amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve görüşme sırasında önceden hazırlanmış on bir soru sorulmuştur. Verilerin toplanmasında nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre; kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretim ortamının düzenlenmesinde sıra düzenine dikkat ettikleri fakat diğer ortam düzenlemelerine yer vermedikleri, amaç uyarlamalarında ise basitleştirmeler yapma, temel amaçları alma, seviyeye uygun amaçlar ve ek amaçlar belirleme çalışmalarını yaptıkları fakat bunlara dair bir planlamanın olmadığı görülmüştür.

Kullandıkları yöntemlerin ise soru cevap, dramatizasyon ve demonstrasyon üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yöntemlerde yapılan uyarlamaların daha çok

kaynaştırma öğrencisinin etkinlik çalışmalarında ve soru-cevap yönteminde olduğu tespit edilmiştir.

Materyallerde ise kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun uyarlama yapmadığı görülmektedir.

İçeriğin hazırlanmasında ve sunumunda uyarlama yaptıklarını belirtmelerine rağmen hazırlık yapılmadan uygulama esnasında yapılmaya çalışıldığı ve sınırlı kaldığı tespit edilmiştir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri sözlü sınav, test ve gözlem ölçme değerlendirme tekniklerini daha çok kullanmışlardır. Kullandıkları ölçme ve değerlendirme tekniklerinden sözlü sınav ve performans ödevlerinde, uyarlama çalışmalarına daha fazla yer verdikleri görülmektedir.

Öğretimin uyarlanmasında karşılaşılan zorluklara ilişkin ise çoğu kaynaştırma sınıfı öğretmeni zamanın yeterli olmadığını, öğretimsel uyarlama konusunda bilgi eksiklerinin olduğunu, destek alamadıklarını, sınıf mevcutlarının fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun okul yönetiminden, milli eğitim müdürlüğünden, rehberlik araştırma merkezinden ve ailelerden destek alamadıkları görülmektedir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri konuya ilişkin olarak sınıf öğretmenlerine bu konuda hizmet içi eğitim verilmesini, kendilerine destek verilmesini, kaynaştırma uygulamalarını benimsemediklerini, bu konuda bilgisiz olduklarını, destek hizmetlerin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca ailelerin eğitilmesi, okul yönetiminin,

müfettişlerin bu konuda bilgi sahibi olmaları gerektiği, üniversitelerde kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmesi, her okulun rehber öğretmenin olması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Araştırma sonucunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yaptıkları bazı öğretimsel uyarlamaların ise sınırlı kaldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretimsel uyarlama, kaynaştırma sınıfı, kaynaştırma sınıfı öğretmeni

TEŞEKKÜR

Yapmış olduğum bu çalışmada emek ve destek o kadar çok ki...

Öncelikle bu araştırmanın ortaya çıkmasında beni yönlendiren, yüreklendiren ve destek veren danışman hocam Yard. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimimde emeğini esirgemeyen hocalarım Yard. Doç. Dr. İlknur ÇİFCİ TEKİNARSLAN, Yard. Doç. Dr. Hasan AVCIOĞLU ve Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Her zaman yanımda olan ve bana destek veren arkadaşlarım Ar. Gör. Hakan ÖZAK, Ar. Gör. Alparslan KARABULUT, Tuğrul ASLAN ve Okutman Ebru Ak'a sonsuz teşekkür ederim.

Bolu-2008

Murat VURAL

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem.....	8
1.3. Araştırmanın Amacı.....	8
1.4. Araştırmanın Önemi	9
1.5. Araştırmanın Sayıtlıları	10
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	10
1.7. Tanımlar	10

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kuramsal Temeller	12
2.1.1. Kaynaştırma	13
2.1.2. Kaynaştırmanın Tarihi Gelişimi.....	13
2.1.3. Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları	14
2.1.4. Kaynaştırma Türleri	18
2.1.5. Özel Eğitim Destek Hizmetleri	20
2.1.6. Etkili Bir Kaynaştırma Uygulamasının Etmenleri	22
2.1.6.1. Normal Öğrenciler.....	23
2.1.6.2. Öğretmenler.....	23
2.1.6.3. Aileler	24

2.1.6.4. Okul Personeli	25
2.1.6.5. Destek Özel Eğitim Hizmetleri	25
2.1.6.6. Kaynaştırma Öğrencileri.....	26
2.1.6.7. Öğretimsel Uyarlamalar	26
2.1.6.7.1. Öğretim Öncesi Düzenlemeler.....	27
2.1.6.7.2. Öğretim Sırasında Yapılan Düzenlemeler.....	31
2.1.6.7.3. Öğretim Sonu Düzenlemeler.....	34
2.2. İlgili Literatür.....	34

BÖLÜM III

YÖNTEM	40
3.1. Araştırma modeli	40
3.2. Çalışma Grubu	41
3.3. Verilerin Toplanması	44
3.4. Görüşmeler	45
3.5. Verilerin Analizi	47
3.5.1. Verilerin Dökümü	48
3.5.2. Analiz Öncesi Hazırlıklar	48
3.5.3. Verilere Sayfa Numarası Verilmesi	49
3.5.4. Kategorilerin ve Kodların Oluşturulması	49
3.5.5. Kodlanan Verilerin Dosyalanması	50
3.5.6. Temaların oluşturulması.....	51
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik	52

BÖLÜM IV

BULGULAR	53
4.1. Öğretim Ortamının Düzenlenmesinde Yapılan Uyarlamalar	53
4.2. Amaçlarda Yapılan Uyarlamalar	55
4.3. Yöntemlerde Yapılan Uyarlamalar	57

4.3.1. Kaynaştırma Öğrencisi İçin Kullanılan Yöntemler.....	57
4.3.2. Kullanılan Yöntemlerde Yapılan Uyarlamalar	60
4.4. Materyallerde Yapılan Uyarlamalar	62
4.4.1. Kullanılan Materyallerde Yapılan Uyarlamalar.....	62
4.4.2. Materyalleri Uyarlarken Dikkat Edilen Hususlar.....	65
4.5. İçeriğin Hazırlanmasında Yapılan Uyarlamalar.....	66
4.6. İçeriğin Sunumunda Yapılan Uyarlamalar	68
4.7. Ölçme Değerlendirme Tekniklerinde Yapılan Uyarlamalar	70
4.7.1. Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri	70
4.7.2. Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinde Yapılan Uyarlamalar.....	73
4.8. Öğretimin Uyarlanmasında Karşılaşılan Zorluklar.....	75
4.8.1. Karşılaşılan Zorluklar.....	75
4.8.2. Karşılaşılan Zorlukları Aşmak İçin Yapılan Çalışmalar	78
4.9. Öğretimin Uyarlanmasında Alınan Destekler	80
4.9.1. Öğretimin Uyarlanmasında Okul Yönetiminden Alınan Destekler.....	80
4.9.2. Öğretimin Uyarlanmasında Rehberlik Araştırma Merkezi'nden Alınan Destekler.....	82
4.9.3. Öğretimin Uyarlanmasında Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Destekler	83
4.9.4. Öğretimin Uyarlanmasında Ailelerden Alınan Destekler	84
4.10. Konuya İlişkin Düşünceler	85

BÖLÜM V

TARTIŞMA	90
----------------	----

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER	98
6.1. SONUÇ	98
6.2 ÖNERİLER.....	101
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	101
6.2.2. İleri araştırmalara Yönelik Öneriler	102
 KAYNAKÇA.....	103
EKLER	111
ÖZGEÇMİŞ.....	119

TABLOLAR LİSTESİ

TABLO- 1 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Özelliklerine İlişkin Sayısal Veriler...	42
TABLO- 2 Okulların Özellikleri, Kaynaştırma Öğrencilerinin Tanıları ve Eğitim Programları	43
TABLO-3 Görüşme Özellikleri.....	47
TABLO- 4 Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Ortamının Düzenlenmesinde Yapılan Uyarlamalara İlişkin Görüşleri.....	54
TABLO- 5 İlköğretim Programında Belirtilen Amaçların Uyarlanmasına İlişkin Görüşleri.....	55
TABLO- 6 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencisi İçin Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri.....	58
TABLO- 7 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemleri Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	60
TABLO- 8 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Materyallerde Yaptıkları Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	63
TABLO- 9 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Materyallerde Uyarlama Yaparken Dikkat Ettikleri Hususlara İlişkin Görüşleri.....	65

TABLO- 10 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin İçeriğin Hazırlanmasında	
Yapılan Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	67
TABLO- 11 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin İçeriğin Sunumunda Yapılan	
Uyarlamalara İlişkin Görüşleri.....	69
TABLO- 12 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme Ve	
Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüşleri.....	71
TABLO- 13 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme Ve	
Değerlendirme Tekniklerinde Yaptıkları Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	73
TABLO- 14 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorluklara	
İlişkin Görüşleri.....	76
TABLO-15 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorlukları	
Aşmak İçin Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri.....	78
TABLO-16 Kaynaştırma sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında	
Okul Yönetiminden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri.....	81
TABLO-17 Kaynaştırma sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında	
Rehberlik Araştırma Merkezi'nden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri.....	82
TABLO-18 Kaynaştırma sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında	
Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri.....	83
TABLO-19 Kaynaştırma sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında	
Ailelerden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri.....	84
TABLO-20 Kaynaştırma sınıfı Öğretmenlerinin Konuya İlişkin Görüşleri.....	86

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir parçası olarak yaşamlarını sürdürmelerinin temelinde, eğitimlerinde fırsat eşitliğinden yararlanmaları yer almaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi ele alındığında, ayrı ve birlikte eğitim olmak üzere iki farklı uygulama göze çarpmaktadır. Ayrı eğitim; özel gereksinimli bireylerin, özür türüne ve derecesine bağlı olarak geliştirilen özel programlar çerçevesinde, özel eğitim personeli tarafından gerçekleştirilen eğitimidir. Birlikte eğitim ise; özel gereksinimli ve normal bireylerin bir arada, normal sınıf öğretmenleri tarafından eğitilmelerini kapsamaktadır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

Gelişmiş ülkelerde özel gereksinimli çocukların büyük bir kısmı okullarda akranlarıyla birlikte en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında eğitilmektedirler (Ataman, 2000). Özel gereksinimli çocukların eğitimi için önerilmekte olan, en az kısıtlayıcı eğitim ortamında çocuğun normal yaşlılarıyla bir arada bulunması ile gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanması hedeflenmektedir (Kırcaali - İftar, 1998a; Salend, 1998).

En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, bir öğrencinin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabileceği eğitim ortamı olarak tanımlanmaktadır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005). 26184 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise en az sınırlandırılmış eğitim ortamı; “Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamı” şeklinde belirtilmiştir (MEB, 2006).

Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim gördükleri başlıca ortamlar en az kısıtlayıcı olandan en fazla kısıtlayıcı olana doğru; normal sınıf, kaynak oda, özel sınıf, özel okul, yatılı okul, ev/hastane şeklinde sıralanmaktadır (Eripek, 2003).

Normal sınıf ortamı, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini destek hizmetlerin sağlandığı normal sınıf ortamlarında almasıdır. Sınıf içi ve dışı etkinliklerin tümü özel eğitim kapsamı içinde ele alınır.

Kaynak oda ortamı, özel gereksinimli öğrencilerin okuldaki zamanının en az %21, en fazla %60'ında özel eğitim ve ilişkili hizmet almasıdır. Geriye kalan zamanda normal sınıfta öğretim görür. Bu uygulama yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması olarak ifade edilmektedir (Eripek, 2003).

Özel sınıf ortamında ise, özel gereksinimli öğrenciler okuldaki zamanının %60'ından fazlasında özel eğitim ve ilişkili hizmetler almasıdır. Özel gereksinimli öğrenciler normal sınıf ortamında değil kendileri için düzenlenmiş özel sınıflarda tam zamanlı olarak eğitim alırlar. Özel gereksinimli öğrenciler ders dışında normal sınıf arkadaşları ile kaynaşırlar.

Özel okul ortamında verilen eğitimde özel gereksinimli öğrencilerin okuldaki zamanın yarısından fazlasında yetersizliği olan çocuklara yönelik ayrı gündüzlü okullarda özel eğitim ve ilişkili hizmetler almasıdır. Akranlarıyla ancak okul dışı saatlerde birlikte olmaktadır.

Yatılı okul ve ev/hastane uygulamaları diğer uygulamalardan biraz farklıdır.

Yatılı okulda özel gereksinimli öğrenciler eğitimlerini okuldaki zamanın tamamında özel yatılı kurumlarda özel geliştirilmiş programlar, özel yetiştirilmiş personel ve özel donatılmış eğitim ortamlarında almaktadır.

Ev/hastane ortamında ise öğrenciler hastane ya da ev programlarına yerleştirilir ve buralarda eğitim alırlar.

1900 ile 1960 yılları arasında özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okullarında ve sınıflarında eğitim görmeleri görüşü yaygın olarak benimsenmekle birlikte; sınırlı da olsa kaynaştırmaya yönelik bazı girişimlerin başladığı dikkati çekmektedir. 1960'lardan sonra kaynaştırma açısından en hızlı ve en çarpıcı gelişmeler ortaya çıkmıştır. Türkiye'de 1991 tarihinde toplanan I. Özel Eğitim Konseyi'nde gündüzlü öğretime ağırlık verilmesi ve kaynaştırma programlarının yaygınlaştırılması görüşleri benimsenmiştir. Özel eğitim ve kaynaştırma açısından ülkemizde kabul edilen en kapsamlı yasa, 1997 yılında kabul edilen 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamedir. 2000 yılında yürürlüğe giren 'Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği' ile kaynaştırma ayrı bir bölüm halinde ele alınarak tanımlanmıştır. Son olarak ülkemizde kaynaştırma uygulamaları 2006 Mayıs ayında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği doğrultusunda yürütülmektedir. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2005-2006 öğretim yılı verilerine göre Türkiye'de çeşitli okullarda 45.532 kaynaştırma öğrencisi olduğu ifade edilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006)

Özel eğitimde, öğrencinin gereksinimine dayalı olarak en iyi eğitimin verilmesi kaynaştırma uygulaması yoluyla sağlanmaktadır (Öncül, 2003). Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek özel eğitim hizmetleri sağlanarak, tam ya da yarı zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim görmesidir (Kırcaali-İftar, 1992). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006) ise kaynaştırma, 'Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.' şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla uygun koşullar sağlanarak, özel gereksinimli bireylerin normal sınıflara uygun bir şekilde yerleştirilmesi ile gereksinimleri de rahatlıkla karşılanabilmektedir.

Kaynaştırma uygulamalarında özel gereksinimli öğrencinin genel eğitim sınıfına yerleştirilmesinin yanı sıra bazı düzenlemelerin/uyarlamaların yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Yerine getirilmesi gereken bu ölçütler ve düzenlemeler aşağıda yer almaktadır.

Kaynaştırmanın başarılı olması için ana etmenlerden biri okul personelidir. Özel gereksinimli çocuklar ve aileleri okula kayıt aşamasından başlayarak müdür, müdür yardımcısı, rehber öğretmen, diğer öğretmenler ve memurlarla kısacası tüm okul personeliyle etkileşim halindedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Dolayısıyla okul ortamında çalışan personelin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının başarılı bir kaynaştırma için önemli bir rol oynayabilmektedir. Okul yönetiminin kaynaştırmanın gereğine ve önemine inanması, kaynaştırma uygulamasını kolaylaştıracaktır. Bu durum aynı zamanda gerek öğretmenlerin, gerek normal öğrencilerin, gerekse diğer personelin

kaynaştırma öğrencilerine tutumunun olumlu olmasını artıracaktır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

Etkili bir kaynaştırma için diğer bir unsur ise kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin tutumlarıdır. Öğretmenler çocukların eğitiminden sorumlu olan bireylerdir. Bir eğitim programını planlamak, uygulamak, öğrencilerin gelişimlerini ve başarılarını sağlamak gibi görevleri vardır. Ancak bu görevleri yerine getirebilmeleri için öncelikle çocuklara yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları gerekmektedir (Comps ve Harper, 1967; Chubon,1982). Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri, her türlü sınıf koşullarında özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasında hem sınıfın sosyal atmosferi hem de davranışları açısından güçlü bir arabuluculuk özelliği taşımaktadırlar (Dönmez, Avcı ve Aslan, 1997).

Kaynaştırma sınıflarında fiziksel ortamın düzenlenmesi ise bir başka etmendir. Sınıf ortamı yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmelidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Dolayısıyla fiziksel ortamın düzenlenmesinin öğrenci davranışları üzerinde doğrudan etkisi vardır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

Önemli olarak görülen noktalardan biri, sınıfta fiziksel ortamın elverdiği ve öğretmenin ilgilenebileceği sayıda, diğer bir deyişle 25-30 öğrenci bulunmasıdır (Allan ve Sproul, 1985). Bunun yanında sınıfta bulunan kaynaştırma öğrenci sayısı da önemli olabilmektedir. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıfta derse giren öğretmenlerin, sınıflarında bir veya en fazla iki kaynaştırma öğrencisi bulunması durumunda başarılı olabileceklerini ifade ettiklerini belirtmiştir (Batu, 2000b).

Diğer önemli bir unsur ise genel eğitim sınıflarında tüm öğrencilerin etkinliklere katılma fırsatlarına sahip olması gerektiğidir. Sınıf içinde her öğrencinin

kendi gelişimi doğrultusunda ilerlemesine olanak verecek bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Ayrıca öğrencilerin yalnızca akademik yönden değil, aynı zamanda sosyal ve kişisel yönden de gelişmeleri hedeflenmektedir (Salend, 2001).

Kaynaştırma sınıfındaki diğer öğrencilerin özel gereksinimli birey hakkında bilgilendirilmesi kaynaştırmayı başarıya ulaştıran etmenler arasında yer almaktadır. Normal akranlar kaynaştırmanın başarılı olmasında önemli bir araçtır. Çünkü öğrenciler okulda öğrendiklerinin tümünü yalnızca öğretmen-öğrenci etkileşiminden öğrenmezler (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005). Batu'nun (1998) gerçekleştirdiği çalışmada, kaynaştırma öğretmenleri, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal öğrencilerin kaynaştırma ve özel gereksinimli öğrencilerle ilgili olarak bilgilendirilmelerinin son derece önemli olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin sınıftaki diğer öğrencileri özel gereksinimli birey hakkında bilgilendirmeleri özel gereksinimli bireyin kabulünü kolaylaştırabilir.

Destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sunulması da önemli etmenlerden biridir. Kaynaştırmanın tanımında da bahsedildiği gibi destek özel eğitim hizmetleri sağlanabildiği takdirde kaynaştırma sağlıklı olarak uygulanabilir. Destek özel eğitim hizmetleri kaynak oda eğitimi, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığıdır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005). Destekleyici özel eğitim hizmetleri sağlanmadan gerçekleştirilen kaynaştırma özel gereksinimli öğrenciyi sadece normal sınıfa yerleştirmekten ibarettir. Ancak destek hizmetler sağlanarak kaynaştırma uygulaması gerçekleştirildiğinde kaynaştırmanın tam anlamıyla uygulandığı söylenebilir (Batu, 2000,b).

Kaynak oda eğitimi normal sınıfta eğitim görmekte olan özel gereksinimli öğrencilerin, önemli derecede eksiklik gösterdikleri veya ek çalışmaya gereksinim duydukları alanda normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınmasıdır. Kaynak odada, kaynak öğretmen (örneğin, özel eğitim öğretmeni) veya uzman (örneğin konuşma terapisti) özel gereksinimli öğrenciye bireysel ya da küçük grup eğitimi sağlar (Kırcaali-

İftar, 1998). Sınıf içi yardımda destek hizmet uzmanı sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Ancak destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni aynı zamanlarda aynı sınıf içinde olacaklarından, çok iyi eşgüdüm içinde çalışmaları, aynı dili konuşuyor olmaları gerekmektedir. Sınıf içi yardım sağlayacak olan destek hizmet uzmanı, konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni veya öğrencinin gereksinimine bağlı olarak başka bir uzman olabilir (Salend,1998). Özel eğitim danışmanlığında ise danışan, hakkında danışılana yardımcı olmak için danışmana başvurur. Örneğin, sınıf öğretmeni, kaynaştırılmış özel gereksinimli öğrenciye daha iyi hizmet verebilmek için özel eğitim danışmanına başvurur (Batu, 2000b).

Aileler de kaynaştırmayı başarıya ulaştıran etmenler arasında önemli bir yere sahip olmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli ve diğer öğrencilere beklenen yararları sağlayabilmesi için sınıftaki tüm velilerin sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde olması gerekmektedir. Özel gereksinimli öğrenci velileri, çocuklarının okulda kazandıkları becerileri evde destekleyerek gelişimlerine katkıda bulunmalı, diğer veliler ise özel gereksinimli öğrencinin sınıfa kabulü ve akran desteğinin sağlanması konusunda çocuklarına model olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Başarılı bir kaynaştırma için diğer önemli etmenlerden birisi de tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde genel eğitim sınıflarının düzenlenmesidir. Sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (2006) 23. maddesinin i bendinde 'Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve

teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.’ ibaresi yer almaktadır. Dolayısıyla kaynaştırma uygulamalarında üzerinde önemle durulması gereken noktalardan birisinin de sınıf düzeninin ve öğretimsel uyarlamanın yerine getirilmesi gerektiği olabilir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilerin fiziksel özelliklerine, performanslarına, yeteneklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak sınıfın fiziksel düzeni, amaçlar, öğretim yöntemleri, kullanılan materyaller, öğretim içeriğinin sunumu ve ölçme değerlendirme konusundaki uyarlamaları başarılı bir kaynaştırma için oldukça etkili olacağı düşünülebilir.

Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları konusunda araştırmalar olmasına rağmen (Battal, 2007; Nizamoğlu, 2006; Kaya, 2005; Kaya, 2003; Batu, 2000a), kaynaştırma uygulamalarında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yapması gereken öğretimin, özel gereksinimli öğrenciye uyarlanması konusunda herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıklarının belirlenmesine ilişkin görüşlerinin alınması planlanmıştır.

1.2. Problem

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmalar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Erzurum merkez ilçede bulunan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıflarında öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri;

1. Sınıf ortamının düzenlenmesinde zihinsel yetersizliği olan öğrenci için ne tür uyarlamalarda bulunmaktadır?
2. İlköğretim programında belirtilen amaçları sınıfında bulunan zihinsel yetersizliği olan öğrenciye nasıl uyarlamaktadırlar?
3. Öğretim esnasında normal sınıf öğrencileri için kullandıkları yöntemleri zihinsel yetersizliği olan öğrenciye nasıl uyarlamaktadırlar?
4. Öğretimin sunumunda kullandıkları materyalleri zihinsel yetersizliği olan öğrenciye nasıl uyarlamaktadırlar?
5. Öğretim içeriğinin hazırlanmasında zihinsel yetersizliği olan öğrenci için ne tür uyarlamalarda bulunmaktadır?
6. Öğretimin değerlendirilmesinde zihinsel yetersizliği olan öğrenci için ne tür uyarlamalarda bulunmaktadır?
7. Öğretim programının uyarlanmasında ne tür zorluklarla karşılaşmaktadırlar?
a-) Karşılaşılan zorlukları aşmak için neler yapmaktadırlar?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıflarında bulunan zihin yetersizlik ve öğrenme güçlüğü tanısı almış bireyler için öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesine, yaptıkları çalışmaların eksik yönlerinin tespitine ve bunların sonucunda oluşan ihtiyaçların giderilmesi yönünde önlemler alınmasına yardımcı olabilir.

Araştırma, üniversitelerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hangi konularda öğretim görmeleri ve kazanmaları gereken yeterlilikler konusunda ışık tutabilir.

Ayrıca, araştırma kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasında karşılaştıkları zorlukların belirlenmesi ve bu zorlukların giderilmesine yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri sorulara cevap verirken açık ve samimi davranmışlardır.

2. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin çalışmalarını ortaya koyacak niteliktedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2006-2007 öğretim yılı Erzurum merkez ilçede görev yapan on sekiz kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile sınırlıdır.

2. Araştırma 2006-2007 öğretim yılında sınıfında zihinsel yetersizliği ve öğrenme güçlüğü olan öğrencilere sahip kaynaştırma sınıfı öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

1. Öğretimsel uyarlama: Akranlarından farklı eğitim gereksinimleri olan öğrencilerin sınıf içinde gerçekleştirilen etkinliklere katılımını artırmak için çeşitli düzenlemelerin/ değişikliklerin yapılması sürecidir (Kargın, 2006).

2. Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireydir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

3. Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireydir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

4. Özel öğrenme güçlüğü olan birey: Dili yazılı ya da sözlü anlamak ve kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

5. Kaynaştırma: Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini akranlarının devam ettiği okullarda ve onlarla aynı sınıflarda sürdürmesidir (Sucuoğlu ve Kargın 2006).

6. Kaynaştırma sınıfı öğretmeni: Erzurum ili merkez ilköğretim okullarında kaynaştırma uygulamasında görev alan sınıf öğretmenidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde kaynaştırma uygulaması, kaynaştırmanın tarihi gelişimi, Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları, kaynaştırma türleri, özel eğitim destek hizmetleri, kaynaştırmanın yararları, başarılı bir kaynaştırma uygulamasının etmenleri ile ilgili kuramsal açıklamalar ve öğretimsel uyarlamalarla ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Kuramsal Temeller

Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde ayrı eğitim kurumlarının yerine akranlarıyla aynı eğitim ortamında olmalarının gerekliliği günümüz eğitim anlayışında kabul görmüştür.

Özel gereksinimli bireylerin aynı eğitim ortamında bulunmaları özel gereksinimli bireyler açısından, sınıfta diğer öğrenciler açısından, aileler açısından, öğretmenler açısından ve de en önemlisi toplum tarafından kabullenmeleri açısından olumlu sonuçları bulunmaktadır.

Bu olumlu sonuçlar çerçevesinde özel gereksinimli bireylerin normal eğitim sınıflarında bulunmalarının gerekliliği kaynaştırma uygulamasını ortaya çıkarmıştır. Kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaşması ile birlikte de etkili bir kaynaştırma için yapılması gerekenler üzerinde çalışmalar yoğunlaşmıştır.

2.1.1. Kaynaştırma

Kaynaştırma kavramı günümüzde özel eğitim alanında sıklıkla kullanılmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin ön plana çıkması sonucunda da kaynaştırma ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini, akranlarının devam ettiği okullarda ve onlarla aynı sınıflarda sürdürmesidir (Sucuoğlu ve Kargın 2006).

Kaynaştırma, gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile, özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir (Kırcaali-İftar, 1992).

Kaynaştırma engelli öğrencilerin, engel derecesine göre ortaya çıkan ihtiyaçları, okullarında veya sınıflarında karşılanmak üzere ailesinin de görüşlerinin alınması suretiyle, normal akranlarıyla birlikte eğitilmesidir (Sarı, 2003).

Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

2.1.2. Kaynaştırmanın Tarihi Gelişimi

1900'lü yıllara kadar olan dönemde, 'birlikte ya da 'ayrı eğitim' tartışmasından daha çok 'eğitim' ya da 'bakım' kavramları tartışılmıştır (Sucuoğlu ve Kargın 2006).

1950’li yılların başlarında ise Amerika Birleşik Devletleri’nde, çocukları özel eğitim okullarında okuyan aileler bir araya gelerek, çocukların kendilerine şans verildiğinde öğrenebildiğini; dolayısıyla, bu şansın kendilerine verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Aileler, çocuklarının bu şansı normal sınıflarda eğitim gören akranlarıyla bir aradayken değerlendirilmelerini istediklerini ifade etmişlerdir (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

1900 ile 1960 yılları arasında özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okullarında ve sınıflarında eğitim görmeleri görüşü yaygın olarak benimsenmekle birlikte; sınırlı da olsa kaynaştırmaya yönelik bazı girişimlerin başladığı dikkati çekmektedir (Sucuoğlu ve Kargın 2006).

1960’lı yıllarda ise eğitimciler, çeşitli özür gruplarındaki çocukların normal yaşlılarıyla eğitim almaları olasılığını sorgulamaya başlamışlardır. Kaynaştırma, 1960’lı yıllarda, tüm çocuklara eşit eğitim fırsatları sağlanması gerektiği görüşünden yola çıkan bir felsefe olarak başlamıştır. Bu felsefi görüş sonucunda, özel gereksinimli çocuklar normal sınıflar yerleştirilmeye başlanmıştır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

2.1.3. Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları

Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı ‘Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’ ile benimsenmiştir.

2916 sayılı ‘Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nun 4. maddesinin ‘e’ bendi, ‘durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitimleri için gerekli tedbirler alınır’ ifadesi kaynaştırma uygulamalarını zorunlu kılmıştır.

Daha sonra 1985 yılında yayınlanan Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nin 70. maddesinde ' Yatılı özel eğitim okuluna alınmayı gerektirmeyen özel eğitime muhtaç çocuklar için il içindeki diğer okullarda özel eğitim tedbirleri alınır.' ifadesi ile 71. maddesinde 'Resmi ve özel ilkokul, ortaokul, lise ve dengi okullarda özel sınıf açılmadığı durumlarda özel gereksinimli öğrencilerin normal sınıfa devam ettirilmesi ve destek olarak okul içinde açılacak olan yardımcı dersliklere gönderilmesi.' hükmü yer almaktadır.

2916 sayılı kanun ve 1985 yılında yayınlanan Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nde belirtilen ifadelerin belirsizlikler içerdiği görülmektedir.

Bunu takip eden 06.06.1997 tarihli 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 12. maddesinde ise, ' Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.' kararı yer almaktadır.

26184 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 67. maddesinde 'Kaynaştırma; özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır.' hükmü yer almıştır.

Görüldüğü gibi kaynaştırma uygulamaları ile ilgili olarak maddelerde kullanılan ifadeler gittikçe daha açık bir şekilde ifade edilmeye başlanmış ve uygulama boyutu ağırlık kazanmıştır.

Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları 31.05.2006 tarihinde yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği doğrultusunda yürütülmektedir. Özel Eğitim

Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları ve dikkate alınacak hususlar madde 23'te şu şekilde yer almıştır;

(1) Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.

(2) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.

c) Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

ç) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre bu Yönetmeliğin 26. ve 27. maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır.

d) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, bu Yönetmeliğin 73. maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi oluşturulur.

e) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

f) Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda rehberlik araştırma merkezi, bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

g) Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

ğ) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

h) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir.

1) Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır.

i) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

j) Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

k) Yetersizliği olmayan öğrenciler, istekleri doğrultusunda, çevrelerindeki özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları 5'i özel eğitime ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

l) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin bulunduğu ilköğretim okullarında bu öğrencileri örgün eğitime hazırlamak amacıyla gerektiğinde hazırlık sınıfları açılabilir. Bu sınıflardaki eğitim-öğretim hizmetleri, bu yönetmeliğin 48. maddesindeki hükümler doğrultusunda yürütülür.

2.1.4. Kaynaştırma Türleri

Kaynaştırma uygulamaları, özel gereksinimli bireylerin özelliklerine göre iki farklı şekilde yapılmaktadır.

Tam zamanlı kaynaştırma uygulamaları özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; öğrencinin tüm gün boyunca normal sınıfta, normal sınıf öğretmeninden eğitim aldığı durumdur.

Yarım zamanlı kaynaştırma uygulamaları özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu; öğrencinin başarılı olabileceği derslerde kaynaştırma sınıfından eğitim aldığı durumdur. (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma uygulamaları 70. maddesinde tam zamanlı kaynaştırma uygulaması, 71. maddesinde ise yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları şekilde belirtilmiştir.

Madde 70'te tam zamanlı kaynaştırma uygulamaları; 'özel eğitim gerektiren bireylerin akranları ile birlikte, okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için: özel eğitim destek hizmetleri, özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanır. Eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda, sınıf mevcutlarının okul öncesi eğitim kurumlarında 14, ilköğretim kurumlarında 30 öğrenciyi aşmamasına dikkat edilir. Özel eğitim gerektiren öğrenciler her sınıfa eşit olarak dağıtılır, bir sınıfta yetersizliği aynı olan en fazla iki öğrenci uygulamaya katılır.' şeklinde yer almıştır.

Madde 71'de ise yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları;

a) Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin; özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması; kaynak oda, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitim alması için gerekli düzenlemeler yapılır.

b) Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması için gerekli önlemler alınır.

c) Personeli ve fiziksel koşulları uygun olan özel eğitim okullarında, çevredeki diğer öğrencilerin de hazırlanan program çerçevesinde her türlü eğitim ortamından faydalanmaları sağlanır.

d) Birden fazla yetersizliği olan öğrencilerin; özel eğitim okullarında gündüzlü olarak açılan özel eğitim sınıflarında; özel araç-gereç, eğitim materyali kullanılarak, gelişimsel öğretim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması ve sosyal bütünleşmenin sağlanması için gerekli önlemler alınır. Bu sınıfların mevcudu en fazla 6 öğrenciden oluşur, sınıfta 2 öğretmen görevlendirilir. Bu öğrencilerin değerlendirilmesinde, bireyselleştirilmiş eğitim programlarında belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi esas alınır.’ şeklinde yer almıştır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nin 23. maddesinin 2. fıkrasının b bendinde ‘Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.’ ifadesi yer almaktadır.

2.1.5. Özel Eğitim Destek Hizmetleri

Özel gereksinimli öğrenciler kaynaştırmada; normal gelişim gösteren akranlarıyla, yetenek ve yeterlilikleri, gereksinimleri ve yapabilecekleri dikkate alınarak hazırlanmış programlarla, özel gereksinimlerinin karşılanacağı destek hizmetlerle sosyal

ve eğitimsel açıdan birliktelikleri sağlanarak normal okulda, normal düzenleme içinde eğitilmektedirler (Kargın ve Baydık, 2002).

Baykoç-Dönmez, Avcı ve Aslan (1997) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin kaynaştırma düşüncesini benimsedikleri ve özel eğitim desteğine ihtiyaç duyduklarını belirlemişlerdir.

Kaynaştırma uygulamalarının tam olarak sağlanabilmesi için özel eğitim destek hizmetlerinin beraberinde sağlanması gerekmektedir.

Kaynaştırma uygulamalarında özel eğitim destek hizmetleri üç şekilde sağlanmaktadır.

Sınıf-içi yardım: Bu destek hizmet türünde öğrencinin yetersizlik gösterdiği alanlarda desteklenmesi hedeflenir. Yardımcı öğretmen yada özel eğitim öğretmeni kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik gösterdiği alanda destek verir.

Destek hizmet uzmanı sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Ancak destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni aynı zamanlarda aynı sınıf içinde olacaklarından, çok iyi eşgüdüm içinde çalışmaları, aynı dili konuşuyor olmaları gerekmektedir. Sınıf içi yardım sağlayacak olan destek hizmet uzmanı, konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni veya öğrencinin gereksinimine bağlı olarak başka bir uzman olabilir (Salend,1998).

Kaynak oda eğitimi: Normal sınıfta eğitim görmekte olan özel gereksinimli öğrenciler, önemli derecede eksiklik gösterdikleri derslerde ya da ek çalışmaya gereksinim duydukları alanlarda normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınırlar.

Kaynak odada, kaynak öğretmen ya da uzman bireysel ya da küçük grup eğitimi sağlar (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

Özel eğitim danışmanlığı: Diğer destek hizmet türlerinden farklı olarak özel eğitim danışmanlığı, dolaylı bir hizmet biçimidir ve üç temel ögeden oluşmaktadır. Bu üç öge; danışman, danışan ve hakkında danışılandır. Özel eğitim danışmanlığında, danışan, hakkında danışılana yardımcı olmak için danışmana başvurur. Örneğin, sınıf öğretmeni, kaynaştırılmış özel gereksinimli öğrenciye daha iyi hizmet verebilmek için özel eğitim danışmanına başvurur (Batu, 2000b).

2.1.6. Etkili Bir Kaynaştırma Uygulamasının Etmenleri

Kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için birçok unsurun bir arada yürütülmesi gerekmektedir. Bu unsurlar birlikte yürütüldüğü takdirde başarılı bir kaynaştırma uygulamasından söz edilebilecektir.

Kaynaştırmanın başarıya ulaşması, diğer bir deyişle özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarından yeterince yararlanabilmeleri eğitim ortamında bulunması gerekli bazı özelliklere bağlı olmaktadır(Kırcaali-İftar ve Uysal, 1999). Kaynaştırma uygulamasına yer verilen okuldaki yönetici, öğretmen ve yardımcı personelin kaynaştırmayı benimseyip kendi üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri, kaynaştırma sınıfının hazırlanması, eğitim programlarının bireyselleştirilmesi ve etkili sınıf yönetimi tekniklerinin kullanılması kaynaştırmayı etkileyen eğitim ortamı özellikleri arasında yer almaktadır(Batu, 2000b; Kırcaali-İftar, 1998a; Uysal, 1995).

2.1.6.1. Normal Öğrenciler

Sınıftaki diğer öğrenciler, özel gereksinimli öğrencinin duygusal, davranışsal ve bilişsel özelliklerine ilişkin bilgilendirilmelidir. Öğrencilere yapılacak açıklamalar onların gelişim düzeyine uygun ve doğru olmalıdır. Sınıf içinde özel gereksinimli öğrenci için herhangi bir uyarlama yapılacaksa bu konu hakkında yine diğer öğrencilere bilgi verilmelidir. Öğretmenin sınıftaki öğrencilere bu tür uyarlamalara ilişkin önceden bilgi vermesi onların özel gereksinimli arkadaşlarının kabulünü kolaylaştıracaktır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Normal sınıf öğrencilerinin kaynaştırmaya hazırlanması konusunda sınıf öğretmenine büyük görev düşmektedir, çünkü kaynaştırma sırasında öğretmenin sınıf içindeki ve dışındaki en büyük desteği, yardımcısı normal öğrenciler olacaktır (Batu, 2000b).

2.1.6.2. Öğretmenler

Kaynaştırmanın başarısında önemli role sahip olan sınıf öğretmenleri; her türlü sınıf koşullarında, engelli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerin bulunduğu sınıfa kaynaştırılmasında hem sınıfın sosyal atmosferi hem de davranışları açısından güçlü bir arabulucu özelliği taşımaktadır (Dönmez, Avcı ve Aslan, 1997).

Özellikle kaynaştırma sürecinde yer alan engelli olan ve olmayan çocukların ailelerinin ve öğretmenlerin kaynaştırma sürecinin başarısında önemli bir rolü bulunmaktadır (Snyder, 1999).

Sahip oldukları olumlu tutumları ile öğretmenler; kendilerinde var olan bilgi ve deneyimlerini kaynaştırmanın başarısı için kullanabilmekte; materyalleri, sınıfın fiziksel yapısını ve müfredat programını öğrencilerin özelliklerine göre uyarlayabilmektedirler. Olumsuz tutumlara sahip olan öğretmenler ise, kaynaştırmayı benimsemeyerek sınıfta etkili bir öğretmen olarak çalışamayabilmektedirler (Campell, Gilmore, Cuskelly, 2003).

2.1.6.3. Aileler

Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli ve diğer öğrencilere beklenen yararları sağlayabilmesi için sınıftaki tüm velilerin sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde olması gerekmektedir. Özel gereksinimli öğrenci velileri, çocuklarının okulda kazandıkları becerileri evde destekleyerek gelişimlerine katkıda bulunmalı, diğer veliler ise özel gereksinimli öğrencinin sınıfı kabulü ve akran desteğinin sağlanması konusunda çocuklarına model olmalıdırlar (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Ailenin kaynaştırmaya istekli olması kaynaştırmanın başarılı uygulanabilmesinde son derece önemli bir rol oynamaktadır. Böylece öğretmenin, aileyi gerek okulda gerekse evde öğrenilenleri pekiştirme konusunda yardımcı olarak kullanması kolaylaşacaktır. Eğer aile kaynaştırmanın yararına inanmıyorsa, öğretmenin yardım alma olasılığı düşecektir (Batu, 1998).

Aileler çocuklarının eğitiminde büyük bir role sahiptir ve kaynaştırma uygulaması sırasında son derecede güçlü destekçilerdir (Dönmez, Avcı ve Aslan, 1997).

2.1.6.4.Okul Personeli

Özel gereksinimli çocuklar ve aileleri okula kayıt aşamasından başlayarak müdür, müdür yardımcısı, rehber öğretmen, diğer öğretmen ve memurlarla kısacası tüm okul personeliyle etkileşim halindedirler. Öğrencinin ve ailesinin kendilerini okula ait hissetmeleri, öğretmenler birlikte yukarıda sıralanan bireylerinin davranışlarının da etkilenecektir. Ayrıca okul müdürü öğretmene yeni bilgileri kazanmada, gereksinim duyduğu materyalleri sağlamada, okul içinde ve dışında gerekli kişilerle işbirliğine girmede yardımcı olmalı ve okul genelinde bir kaynaştırma politikasının oluşturulmasına çalışmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Okul yönetiminin kaynaştırmanın gereğine inanması, öğretmenlerin bilgilendirilmesi için yapılacak çalışmalarda, sınıflara verilecek öğrenci sayısında, fiziki ortamın hazırlanmasında, araç-gerecin sağlanmasında ve okul içinde bir özel eğitim öğretmenin görevlendirilmesinde kolaylık sağlayabilecektir. Okul içinde öğretmenleri birbirlerine yardım etmeleri için teşvik etmek, yardımcı olanları, işbirliği içinde çalışanları belirli şekillerde ödüllendirmek, hem daha önce ortaya çıkmayan işbirlikçi davranışların ortaya çıkması olasılığını, hem de okul içinde paylaşımcı ortam olma özelliğini arttıracaktır (Stainback ve Stefanich, 1996).

2.1.6.5.Destek Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitim destek hizmetleri, kaynaştırma uygulamaları sırasında gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve gerektiğinde de normal sınıf öğretmenine yardımcı olmak amacıyla var olan ve özel eğitim uzmanlarınca sunulan hizmetlerdir. Üç türlü özel eğitim destek hizmet türünden söz edilebilir; kaynak oda eğitimi, sınıf-içi yardım ve özel eğitim danışmanlığıdır (Batu, 2002).

İşbirliği içinde çalışmak, özel gereksinimli öğrencilerin normal sınıflara yerleştirilmesini de kolaylaştıracağı için tercih edilen bir yöntem olmalıdır. Özel eğitim destek hizmetleri, öğretmenlerin uzmanlarla bir arada, işbirliği içinde çalışmasını gerektirmekte ve eğer sağlıklı bir şekilde uygulanabilirse kaynaştırmayı kolaylaştıracağı düşünülmektedir (Batu, 2000b).

2.1.6.6.Kaynaştırma Öğrencileri

Kaynaştırma öğrencisi için kaynaştırmaya başlamadan önce, sosyalleşme ile ilgili etkinlikler düzenlenmelidir. Kaynaştırma başladığında da ilk haftalarda bir-iki normal gönüllü öğrenciyi kaynaştırma öğrencisiyle ilgili olarak görevlendirmek alışmayı kolaylaştırabilir (Batu, 2000a).

Tıpkı normal öğrencilerin kaynaştırmaya hazırlanması gerektiği gibi, kaynaştırma öğrencisinin de kaynaştırma öncesinde hazırlanması gerekmektedir (Batu, 2000b).

2.1.6.7.Öğretimsel Uyarlamalar

Sınıf ortamı yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmelidir. Bu nedenle sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Başarılı bir kaynaştırma için öğretmenin dersten önce uyarlamaları planlaması gerekmektedir. Bu planlamayı yaparken de öğretmenlerin konu, öğrenciler, sınıf ortamı, öğretmen ve uygun öğretim uygulamaları unsurlarını düşünmelidirler (Schumm ve diğerleri 1994).

Öğretim ortamında yapılan düzenlemeler konusunda kaynaklar incelendiğinde farklı şekillerde bölümlere ayrılarak ele alındığı görülmektedir. Janney ve Snell (2004) öğretimsel uyarlamaları öğretimin içeriğinde yapılan uyarlamalar ve öğretimin sunumunda yapılan uyarlamalar olarak iki başlık altında ele almışlardır. Sucuoğlu ve Kargın (2006) öğretimsel uyarlamaları sınıfın düzenlenmesi, öğrenci guruplarının oluşturulması, öğretim materyallerinin seçimi, öğretim yöntemlerinin uyarlanması, öğrenmeyi etkileyen diğer değişkenler olarak beş başlık altında belirtmişlerdir. Özmen (2005) ise öğretim öncesi düzenlemeler, öğretim sırasında düzenlemeler ve öğretim sonu yapılacak düzenlemeler olarak ele almıştır.

2.1.6.7.1. Öğretim Öncesi Yapılan Düzenlemeler

Öğretim öncesi yapılacak düzenlemeler öğretmenin neyi nasıl öğreteceğini içermektedir. Sınıf ortamının düzenlenmesi, amaçların belirlenmesi, materyallerin öğrencinin ihtiyacına göre düzenlenmesi, yöntem seçimi, içerik seçimi öğretim öncesi yapılacak düzenlemelerdir.

Sınıf Ortamının Düzenlenmesi

Sınıf ortamının düzenlenmesi; fiziksel düzenleme, sınıfta rutin oluşturma, sınıfa özgü olumlu bir atmosfer yaratma, davranış yönetimi ve zaman kullanımı konusunda gerçekleştirilebilir.

Fiziksel düzenleme, sınıfın ses, ışık düzeninin sınıftaki her bir öğrencinin gereksinimine olabildiğince yanıt verecek şekilde düzenlenmesidir (Tekin-İftar, 2007).

Sınıfın genel işleyişinin düzenlenmesi, bir okul gününde nelerin yapılacağını önceden belirlenmesidir ve bu özel gereksinimli öğrencilerin sınıfın rutinlerini izlemesi açısından önemlidir. Bir okul gününün tamamında ya da bir ders saatinde işleyişin nasıl olacağını bilmesi öğrenmeyi kolaylaştırır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Sınıf düzenlemesi kapsamında yapılabilecek diğer bir düzenleme ise sınıfa özgü olumlu bir atmosfer yaratmadır. Öğretmen bu atmosferi yaratmak için öğrencilerin bireysel farklılıkları konusunda duyarlılıklarını artırmaya çalışabilir. Öğretmen çeşitli etkinliklere yer vererek bireysel farklılıklara yönelik olumlu tutum geliştirebilir.

Davranış yönetimi ve zamanın kullanımı da sınıf ortamının düzenlenmesinde dikkat edilecek noktalar arasındadır.

Davranış yönetiminde öğretmen sınıf kurallarına uyma, davranış sorunları ile baş etme konusunda önlemler alabilir. Öğretmen uygun davranışları artırmak için pekiştirme, uygun olmayanlar için ise davranış azaltma tekniklerini kullanmalıdır (Tekin-İftar, 2007).

Zaman kullanımında ise öğretmenler öğrencilere kazandırma istedikleri davranışları önceden belirlenen zaman dilimleri içerisinde gerçekleştirmeye çalışmalıdırlar (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Amaçların Belirlenmesi

Öğrencilerin farklı öğrenme gereksinimleri ve güçlü yanları vardır ve kaynaştırma sınıfı öğretmeni bunu dikkate alarak kaynaştırma öğrencisinin güçlü yönlerini ve gereksinimleri belirlemelidir. Bunları belirlerken akademik gelişim, sosyal-duygusal gelişim ve fiziksel gelişimini dikkate almalıdır. Öğretmen öğrencinin halihazırda bulunduğu ortam ve ileride yer alacağı ortamın öğrenciden ne tür davranış ve bilgi gerektirdiği üzerinde de yoğunlaşmalıdır (Tekin-İftar, 2007).

Öğretim amaçları öğrencinin ders sonunda gerçekleştireceği amaçlardır. Kaynaştırma öğrencisinin performansı belirlendikten sonra öğretim amaçları saptanmalıdır (Özmen, 2005).

Sınıfın tümü için geçerli olan öğretim amaçlarının yanında özel gereksinimli öğrenci için ek öğretim amaçları da planlanabilir. Bunun yanında öğretim amaçlarında basitleştirmeler yapılabilir, alternatif amaçlar belirlenebilir (Janney ve Snell, 2007).

Materyallerin Belirlenmesi

Öğretim sırasında kullanılan araç-gereçlerin öğrenci başarısı üzerinde etkisi oldukça fazladır. Öğretmenler genellikle görsel ve işitsel araç-gereçler kullanırlar. Öğretmen bu araç-gereçlerde öğrencinin gereksinimine göre uyarlamalar yapmalıdır (Tekin-İftar, 2007).

Materyaller her öğrenci için uygun olmamaktadır. Bu yüzden öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak materyalden yararlanıp yararlanamayacağına karar verilmelidir (Özmen, 2005).

Kaynaştırma sınıfı öğretmeni materyal seçerken; ele alınan konuya ve öğrencinin gelişimine uygun olmasına, materyalleri farklı konuların öğretiminde kullanmaya, tüm duyuları destekleyecek nitelikte olmasına ve öğrencilerin kullanabileceği materyaller olmasına dikkat etmelidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Yöntem Seçimi

Öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilere hedeflenen bilgi ve becerileri kazandırmak için diğer uyarlamaların yanında öğretim yöntemlerinde de uyarlama yapmaları gerekmektedir. Öğretmenin öğretim yöntemlerinde uyarlamalar yapması, öğrencilerin gereksinimlerine ve öğretilecek konunun özelliğine göre farklı öğretim yöntemlerini kullanabilmesini ve hangi öğretim yönteminin konular için daha etkili olacağına karar vermesini gerektirmektedir. Sınıf ortamında özel gereksinimli öğrencilerin öğrenmelerin kolaylaştırmak için kullanılan yöntemlere bakıldığında doğrudan öğretim, işbirliğine dayalı öğrenme ve keşif yoluyla öğretimin bu yöntemler arasında olduğu görülmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Öğretmenlerin sınıflarında uygulayacakları öğretim yöntemlerinin etkililik ve sınırlılıklarını bilmeleri ve seçtikleri yöntemi uygulayabilmeleri öğrenmenin gerçekleşmesinde en önemli faktörlerden biridir. Seçilen yöntemler öğrencinin ihtiyaçlarına, yeteneklerine, ilgisine ve öğrenme stiline uygun olmalıdır (Özmen, 2005).

İçerik Seçimi

Öğretmen gereksinim alanlarına göre öğretilecek içeriği seçerken müfredattan yararlanır. Öğretmen öğretilecek içeriğe karar verirken öğrencinin ihtiyaçlarını ve öğretilecek içeriğin ne kadar işlevsel olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. İçerik seçilirken öncelikle en önemli olandan daha az önemli olana doğru sıraya konmalı ve içeriğin işlevsel olup olmadığına karar vermelidir (Özmen, 2005).

Kaynaştırma sınıfı öğretmeni öğrencinin farklı öğrenme gereksinimleri doğrultusunda da hizmet sunabilir. Öğrencinin yetersizlikleri olan alanları belirleyerek öğrencilere bu konularda öğretim sunabilir veya bu öğrencilerden beklenecek olan performansta değişiklik yapma yoluna gidebilir (Tekin-İftar, 2007).

2.1.6.7.2. Öğretim Sırasında Yapılan Düzenlemeler

Öğretim sırasında yapılacak uyarlamalar öğrenciyi hazırlama, önceki bilgileri harekete geçirme, içeriği düzenleme, açık ve akıcı anlatım uygulamalarını içermektedir.

Öğrenciyi Hazırlama

Öğretmenin önemli görevlerinden biri, öğrencileri derslerine hem istekli hem de hazırlıklı hale getirmektir.

Öğretmen öğretilecek içeriği öğrenmenin yararlarını açıklamalıdır. Ders sonunda söz konusu olan amaca ulaşmanın öğrenciler için önemi açıklanmalı ve işlenecek konunun yaşantımızdaki önemi belirtilerek öğrenci derse güdülenmelidir (Özmen, 2005).

Öğrenilenlerin ne işe yarayacağı öğretmen tarafından açıkça ve somut olarak gösterilebilirse, öğrenci pratik yararlılığını gördüğü bilgi ve becerileri öğrenmeye güdülenecektir (Başar, 2001).

Böylelikle öğrenci güdülenerek, konunun daha kolay ve hızlı bir şekilde anlaşılması sağlanabilir.

Önceki Bilgileri Harekete Geçirme

Öğrencilerin önceki bilgilerinin konuyu anlamalarında önemli etkileri olmaktadır. Öğrencilerin bir konu alanı içeriğini anlayabilmeleri için, bu alandaki bilgilerini önceki bilgileriyle ilişkilendirmeleri gerekir. Öğretmenin öğretim materyallerini seçerken, öğretimsel sunumda bulunurken öğrencilerin önceki bilgilerini göz önünde bulundurması önemlidir (Özen, 2007).

Günlük gözden geçirmelerle yeni bir konunun sunumuna başlamadan önce, önceki öğrenmeler kontrol edilmelidir. Öğretmen bu günlük gözden geçirmeleri anlatılan konulara ait sorular sorarak yapabileceği gibi, verdiği ödevleri kontrol ederek de yapabilir. Öğretmen önceden öğrenilen bilgileri hatırlatarak ve yeni sunulacak içerikle ilişkisini kurarak öğrenciyi öğrenmeye hazırlamalıdır (Özmen, 2005).

İçeriğin Düzenlenmesi

Yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerinin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin pek çoğunun, sosyal çalışmalar ve fen gibi konu alanlarındaki önemli görüşleri, düşünceleri ve bunlar arasındaki ilişkileri anlamakta zorlanmaktadır. Bu

öğrenciler için; özel düzenleyiciler kullanma, örgütsel düzenleyiciler için anahtar sözcükler uygulama, çalışma rehberi oluşturma ve grafik düzenleyiciler oluşturma gibi stratejiler kullanılarak içerik düzenlemesi yapılabilir (Tekin-İftar, 2007).

Öğretmen sunum esnasında resimlerden, grafik düzenleyicilerden, sözel açıklamalardan yararlanarak öğretilecek içeriğin ana hatlarını belirten sunumlar yapılmalıdır. Örgütleyiciler kullanarak sunuma başlamanın amacı, sunulacak içeriğin yapısı hakkında öğrencileri bilgilendirmektir.

İçerik düzenlemeleri çeşitli tekniklere başvurularak yapılabilir. Grafik düzenleyiciler kullanılarak bilginin grafiksel olarak ana hatları belirlenebilir. Bunun için tablolara, şemalara yer verilebilir (Özmen, 2005).

Açık ve Akıcı Anlatım

Öğretmenler sınıflarında kullandıkları iletişim özelliklerine göre etkili olabilmektedirler. Etkili öğretimde, fikirlerin birbiriyle açık bir şekilde bağlantılarının kurulması, öğrencilerin daha kolay anlamalarını sağlayabilir. Bu yüzden yazılı ve sözlü iletişimde öğretimsel açıklık önemli olmaktadır.

Öğretmenler özellikle dersin sunumunda öğrencilerin anlayabileceği kelimeleri kullanarak cümleler oluşturursa öğrencinin konuyu daha iyi anlamasını sağlayabilir.

Oluşturulan metinler öğrencilerin rahatça anlayabileceği şekilde düzenlenmeli, sözel yönergeler ve sorular açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmalıdır (Özen, 2007).

2.1.6.7.3. Öğretim Sonu Düzenlemeler

Öğretim sonu düzenlemeler ise öğretim süreçleri sonunda öğrenciyi ve öğretmenin kendisini değerlendirmesini, amaçlar gerçekleştirilmediği takdirde öğretim sürecini gözden geçirerek bazı değişikliklerin yapılmasını içermektedir (Özmen, 2005).

Öğrencilerin gelişimlerinin ve başarılarının değerlendirilmesi için uyarlama, düzenleme ve değişikliklerin yapılması gerekmekte; yazılı ve sözlü sınavlarda hiçbir değişiklik yapılmadan değerlendirme yapılması durumunda, değerlendirme sürecinde öğretmen ve öğrenciler sorunlarla karşılaşmaktadır.

Değerlendirme sürecine ilişkin bu problemlerin ortadan kaldırılması için kaynaştırma öğrencilerinin gerçek performanslarını ölçebilmek amacıyla değerlendirme sisteminin değiştirilmesi, notların ve karnelerin gerçek gelişimi yansıtacak şekilde düzenlenmesi gerekir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

2.2. İlgili Literatür

Kaynaştırma eğitiminin düzenlenmesi için öğrencilerin gereksinimleri çerçevesinde sınıfın sosyal, fiziksel, psikolojik ortamlarında ve eğitim programlarında destek hizmetlerin sağlanması, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda tüm personelin, öğrencilerin, ailelerin ve yakın çevrenin yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin bireysel ve gelişimsel özellikleri hakkında bilgilendirilmesi, öğretim programları, program amaçları özel eğitim gerektiren öğrenciye göre düzenlenerek

uygulanması, bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla desteklenmesi gereği ortaya konmuştur (Özmen,2003).

Whinnery ve diğerleri (1991) çalışmalarında özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre hafif derecede zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin öğretiminde daha fazla yeterliliklere sahip oldukları daha fazla destekleyici öğretimsel düzenlemelere yer verdiklerini tespit etmişlerdir.

Barbara ve diğerleri (1998) kaynaştırma sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciler için öğretimde bazı uyarlamaların yapılması ve sınıfta uygulanması ile ilgili çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, engelli öğrenciler genel eğitim sınıflarına dahil edildiklerinde, sınıf öğretmenlerinin sınıfın tümü için uyguladıkları geleneksel stratejileri bireyselleştirilmiş uyarlamalara tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Sebep olarak ise öğretmenlerin konu hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmaması ve bu konuda okul desteğinin az olmasını belirtmişlerdir. Bunların yanında öğretmenlerin engelli öğrenciler için bazı uyarlamalar yapılmasına olumlu baktıklarını ama sınıflarına öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler getirildiğinde geleneksel öğretim metotlarını değiştirmedikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Cardona, Cristina M. (2002) sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında eğitici uyarlama çalışmalarının kullanılabilirliği ve etkinliği hakkındaki düşüncelerini incelemişlerdir. Çalışma farklı seviyelerde eğitim yapan öğretmenlerin bu tür uyarlamalara karşı olan tutumları ve tepkileri üzerinde durmaktadır. Şehir merkezlerinde çalışan 79 öğretmen Eğitsel Uyarlama Ölçeğindeki 29 maddeyi uygulanabilir ve etkin görmüştür. Sonuçlar öğretmenlerin sınıflarındaki öğretimsel uyarlamalara karşı tutumlarının ılımlı olduğunu göstermiştir. Pek çok öğretimsel uyarlamayı uygulanabilir olarak görmelerine rağmen az sayıda da olsa bazı unsurları etkin ve uygulanabilir görmemişlerdir.

Bryant ve diğerkleri kırsal kesimde çalışan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında yapılabilecek uyarlama çalışmaları hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi adlı çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin sınıflardaki değişiklik ve uyarlamalar hakkındaki görüşlerini incelemişlerdir. Üç temel soru üzerinde durulmuştur: 1) Tavsiye edilen değişiklik ve uyarlamalar ne ölçüde etkilidir? 2) Tavsiye edilen bu değişim uygulamaları ne kadar adildir? 3) Bu değişiklikleri genel sınıf ortamında uygulamak ne kadar etkilidir? Araştırmanın sonucunda kırsal kesimde çalışan sınıf öğretmenlerinin, kendi öğretim süreçlerinde bu uyarlama ve uygulamalar hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu ortaya çıkmış ve uygulamanın çok zaman almadığı, kolay ve zor öğrenen çocuklar arasında daha az ayırım yapan bir uygulama olduğunu belirtilmişlerdir.

Lynn S. Fuchs ve diğerkleri(1995) sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için yaptığı uyarlamaları incelemişlerdir. Araştırmaya sınıflarında en az bir tane öğrenme güçlüğü çeken öğrencisi olan ve bu öğrencilere okuma ya da matematik öğreten 110 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, okuma öğretimindeki uyarlamaları matematik öğretimindeki uyarlamalara göre daha fazla yaptıklarını tespit etmişlerdir.

N. Dale Bryant ve Maribeth Gettinger'in (1981) öğrenme güçlüğü olan ve olmayan çocuklar arasındaki farkları ortadan kaldırmak adlı çalışmalarında 30 öğrenme güçlüğü çeken çocuk ve 30 öğrenme güçlüğü çekmeyen çocuk üzerinde kelime öğrenme sürecini kapsayan bir çalışma yapmışlardır. 16 tane sembol kelime öğretiminde öğrencilere zor geldiği varsayılan iki öğretim değişkeni kullanılmıştır. Kelimeye tepki verebilmeleri amacıyla tekli ve veya çoklu geometrik nesneler kullanılarak uyarıcı karmaşılaştırılmış ve daha önce öğrenilmiş dörtlü kelime desteleri de dahil edilerek veya çıkarılarak kelimelere verilen tepkilerde bir yarışma ortamı yaratılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrenme güçlüğü çeken öğrenci grubu öğrenme güçlüğü çekmeyen gruba göre daha az kelime bilirken öğretim sürecinde verilen uyarıcının

zorluk derecesi azaltıldığında öğrenme güçlüğü olan çocukların öğrenmelerinin diğerlerine göre daha kolaylaştığı görülmüştür.

King, M.Bruce ve Youngs, Peter (2003) çalışmalarında dört orta kademeye sahip okullarda bulunan 32 orta öğretim öğretmeninin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda genel eğitim öğretmenleri kaynaştırmayı üstlendiklerini ve bu öğrencilere öğretimsel kolaylıklar sağladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunun müfredat doğrultusunda ilerleme yapmaya çalıştıkları ve bu kolaylıkları sağlarken yüksek beklenti içinde oldukları görülmüştür.

Ysseldyke, Jim ve diğerleri (1999) Maryland’de öğretimsel ve değerlendirme kolaylıkları üzerine çalışma yapmışlardır. 280 özel gereksinimli öğrencinin bireyselleştirilmiş eğitim programları değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %84’ünün öğretimsel kolaylıklarının test uygulamalarında sağlanmaya çalışıldığı görülmüştür. Özel gereksinimli öğrenciler için yapılan bu kolaylıkların ise doğru yapılmadığı görülmüştür.

Schumm ve Vaugh (1991) sınıf aktivitelerinde özel gereksinimli bireyler için pekiştirme ve cesaretlendirme şeklinde yapılan uyarlamaların, uzun vadeli planlar yapma, materyaller ve ölçme değerlendirme unsurlarındaki uyarlamalara nazaran öğretmenler tarafından daha çok kabul görmekte olduğunu belirtmişlerdir.

Horton ve Lovitt (1989) öğrenme güçlüğü çeken ve yardıma ihtiyaç duyan öğrencilerin ders kitabında bulunan okuduğunu anlama soruları, grafikler, cevapları yerleştirmek için sayfa numaralarının verilmesi gibi görsel ve sözel ipuçları ile desteklendiğinde başarının arttığını tespit etmişlerdir.

Parker, Bentley (2006) çalışmasında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için belirli öğrenme stratejilerini kullanma ve bu konuda bilgi sahibi olup olmadıklarını incelemiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin öğrenme stratejileriyle uyarlamayı karıştırdıkları görülmüştür.

Smith ve diğerlerinin (2003) genel eğitim sınıflarında etkili kaynaştırma adlı çalışmalarında özel gereksinimli çocukların çoğunun genel eğitim sınıflarında eğitim gördüklerini henüz genel eğitimcilerin bir çoğunun etkili öğretimsel metotları uygulama yada bu öğrencilere kolaylıklar sağlamakta daha az çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Schumm ve Vaughn (1995) 775 genel eğitimci üzerinde yaptıkları araştırmalarında birçok öğretmenin plan ve öğretimsel uyarlama yapmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Nizamoğlu (2006)'nın sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterlilikleriyle ilgili çalışmasında sınıf öğretmenlerinin amaç belirlemede sistemli bir çalışma içerisinde olmadıkları ve kendi yöntemlerine göre yazılı olmayan amaçlar belirledikleri, öğrencilerin etkileşimi kolaylaştırmak amacıyla yöntem ve etkinliklerde bir planlama yapmadıkları, diğer öğrencilere sordukları soruları aynen özel gereksinimli öğrenciye sorarak, sözlü değerlendirmeler yaparak, derecelendirme ölçekleri ve gözlem formları kullanarak değerlendirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Battal (2007)'ın sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmasında sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin uygulama, değerlendirme alanında kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak öğretimsel uyarlama konusunda yapılan araştırmalarda; kaynaştırma sınıfı ğretmenlerinin öğretimsel uyarlamalara karşı olumlu tutum sergiledikleri fakat bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, kaynaştırma sınıflarında yapılan öğretimsel uyarlamaların özel gereksinimli öğrencilere kolaylıklar sağladığı ve öğrenmeyi artırdığı açık bir şekilde görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, görüşmelerin yapılması, verilerin analizi ve geçerlik güvenirlik çalışmalarına yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlediği araştırmadır. Nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan üç tür veri toplama tekniği vardır: görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Görüşme amaçlı sohbettir. Genellikle iki kişi arasında gerçekleşir. Biri diğerinden bilgi almayı hedeflemiştir (Uzuner, 1999). Görüşme tekniği: a) yapılandırılmış görüşme, b) yarı yapılandırılmış görüşme c) yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Karasar, 1995).

Yapılandırılmış görüşme, önceden ne tür soruların, nasıl sorulacağını ve hangi verilerin toplanacağını ayrıntılı bir şekilde saptayan görüşme şeklidir (Karasar, 1995).

Yapılandırılmamış görüşme, görüşmeciye büyük hareket ve yargı serbestliği veren, esnek, kişisel görüş ve yargıların kökenlerine inmeyi sağlayan bir görüşme tekniğidir (Karasar, 2002). Yapılandırılmamış görüşmelerde kişileri ilgileri yönünde konuşmaya cesaretlendirme de yapılabilir (Uzuner, 1999).

Bu çalışmada ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yapılandırılmış görüşmelerle yapılandırılmamış görüşmeler arasında kalan ve en çok kullanılan görüşme tekniğidir (Karasar, 1995; Uzuner, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden; kartopu zincirleme örnekleme yöntemi ile seçilmiş Erzurum il merkezindeki 8 ilköğretim okulundaki 18 tane kaynaştırma sınıfı öğretmeni çalışma grubuna alınmıştır.

Kartopu zincirleme örnekleme yöntemi probleme ilişkin zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında etkili bir yöntemdir. Bu yöntemde süreç “Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi istersiniz?” sorularıyla başlar. Süreç ilerledikçe elde edilen isimler veya durumlar kartopu gibi büyümeye devam eder (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

İlk görüşme Ebru kod ismi verilen kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile yapılmış daha sonra “Bu konuda kimlerle görüşmemi istersiniz?” sorusu sorularak örneklem grubu genişletilmiştir.

Tablo 1’ de kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin özelliklerine ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.

Tablo-1 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Sayısal Veriler

Kod İsim	Eğitim Düzeyi	Mesleki Deneyimi	Branşı	Kaynaştırma İle İlgili Aldığı Hizmet içi Eğitim	Özel Eğitimde Çalışma Yılı	Okuttuğu Sınıf	Sınıf Mevcudu
1. Ebru	Lisans	9 Yıl	Sınıf Ö.	Yok.	3	3	26
2. Oğuz	Lisans	5 Yıl	Sınıf Ö.	Yok.	1	2	27
3. Aysu	Lisans	7 Yıl	Sınıf Ö.	Z.E. Öğrt.S.	2	3	26
4. Hakan	Ön Lisans	16 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	1	5	30
5. Belkıs	LisansÜstü	10 Yıl	Tarım Eko.	Yok	4	5	24
6. Cansu	Lisans	6 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	4	17
7. İlker	Lisans	10 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	1	19
8. Ayfer	Lisans	8 Yıl	Kimya Müh.	Yok	2	2	20
9. Serdar	Lisans	10 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	4	25
10. Halil	Lisans	7 Yıl	Biyoloji Öğr.	Yok	1	3	20
11. Kader	Lisans	8 Yıl	Alman Dili Ed.	Yok	1	5	32
12. Hasan	LisansÜst.	2 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	1	4	37
13. Serkan	LisansÜstü	9 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	3	3	32
14. Leyla	Lisans	6 Yıl	Tarih Ö.	Kayn. Eğ.	3	3	34
15. Semra	Lisans	5 Yıl	Fen Ed. Tarih	Yok	1	5	35
16. Hilal	Lisans	9 Yıl	Ziraat Müh.	Özel Eğitim Kursu	2	2	42
17. Melek	Lisans	6 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	2	3	22
18. Ahmet	Lisans	3 Yıl	Sınıf Ö.	Yok	1	2	22

Tablo 2’de okulların özellikleri, kaynaştırma öğrencilerinin tanıları ve eğitim programları yer almaktadır.

Tablo-2 Okulların Özellikleri, Kaynaştırma Öğrencilerinin Tanıları ve Eğitim Programları

Okullar	Görüşülen Kişiler	Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	Tanısı	Rehber Öğret.	BEP	Kaynak Oda Sınıf İçi Yrd.
Derviş İ.Ö.O.	1. Ebru	2	2 Hafif Derecede Z.E.	Var	Yok	Yok
	2. Oğuz	1	Hafif Derecede Z.E.		Yok	Yok
	3. Aysu	2	2 Hafif Derecede Z.E.		Yok	Yok
	4. Hakan	1	Hafif Derecede Z.E.		Yok	Yok
Gönen İ.Ö.O.	1. Belkis	2	2 Orta D. Öğrenme Güç.	Başka Okuldan Geliyor	Yok	Yok
	2. Cansu	2	1 Hafif Derecede Z.E. 1 'nin yok daha.		Yok	Yok
Kazım İ.Ö.O.	1. İlker	1	1 Öğrenme Güç.	Başka Okuldan Geliyor	Yok	Yok
	2. Ayfer	1	1 Öğrenme Güç.		Var	Yok
	3. Serdar	1	Hafif Derecede Z.E.		Var	Yok
Gazi İ.Ö.O.	1. Halil	1	Hafif Derecede Z.E.	Yok	Yok	Yok
Şenen İ.Ö.O.	1. Kader	2	2 Hafif Derecede Z.E.		Var	Yok
Gölcük İ.Ö.O.	1. Hasan	2	1 Hafif Derecede Z.E. 1 Öğrenme G.	Yok	Var	Yok
	2. Serkan	2	2 Hafif Derecede Z.E.		Yok	Yok
	3. Leyla	3	1 Hafif D. Z.E. 1 Bedensel ve Alg. Bozukluğu 1 Algılama ve Psikolojik Sor.		Yok	Yok
	4. Semra	1	Hafif Derecede Z.E. ve knş. boz.		Yok	Yok
Sarman İ.Ö.O.	1. Hilal	1	Orta D. Z.E.	Var	Var	Yok
Sarar İ.Ö.O.	2. Melek	1	Hafif D. Z.E.	Var	Yok	Yok
	3. Ahmet	1	Hafif D. Z.E. ve knş. Boz.		Yok	Yok

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine sorulan sorular aşağıda sırasıyla verilmiştir:

Görüşme soruları:

1. Öğretim ortamının düzenlenmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
2. İlköğretim programında belirtilen amaçları sınıfınızda bulunan kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
3. Öğretim esnasında normal sınıf öğrencileri için kullandığınız yöntemleri kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
a- Hangi yöntemleri nasıl uyarlamaktasınız?
4. Öğretimin sunumunda kullandığınız materyalleri kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
a- Materyalleri uyarlamada nelere dikkat ediyorsunuz?
5. Öğretim içeriğinin hazırlanmasında kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
6. Öğretim içeriğinin sunumunda kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
7. Öğretimin değerlendirilmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
a- Hangi tür ölçme değerlendirme tekniklerini kullanmaktasınız?
8. Öğretim programının uyarlanmasında ne tür zorluklarla karşılaşmaktasınız?
9. Karşılaşılan zorlukları aşmak için neler yapmaktasınız?

10. Öğretimin uyarlanmasında;

- a- Okul yönetiminden,
- b- Rehberlik Araştırma Merkezinden,
- c- Milli Eğitim Müdürlüğünden,
- d- Ailelerden ne tür destek almaktasınız?

11. Yukarıdaki soruların dışında konuya ilişkin eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mı?

3.4. Görüşmeler

Araştırma verilerinin toplanması için öğretimsel uyarlama ile ilgili literatür taraması sonrasında araştırmacı tarafından bir görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunu geliştirmek amacıyla sorular oluşturulmuş daha sonra bir kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile görüşülerek ön çalışma yapılmıştır. Ön görüşme yapılan bu öğretmen daha sonra araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bu ön çalışmanın yapılabilmesi için, söz konusu öğretmenin kendisi ile görüşülerek uygun olduğu gün ve saat belirlenmiş ve randevu alınmıştır. Ön görüşmenin başlangıcında araştırmanın amacı görüşme yapılacak öğretmene belirtilmiştir. Ön görüşme belirlenen gün ve saatte öğretmenin belirlediği bir ortamda bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Otuz dakika süren ön görüşmenin verileri yazılı olarak kaydedilmiştir. Bu ön çalışmayla istenilen bilginin ne olduğunu açıkça belli edecek, herkes tarafından aynı anlaşılacak ve görüşmeyi yönlendirmeyecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formunun içerik geçerliliğini saptamak amacıyla alandan üç uzman tarafından incelenmiş ve üç uzmanın görüşleri dikkate alınarak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Görüşme soruları belirlendikten sonra bir sıraya konmuş ve soruların belirlenen sırayla sorulması kararlaştırılmıştır. Soruların sorulması sırasında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin anlamadıkları sorular olduğunda kendilerine yönlendirici olmayacak şekilde açıklama yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından katılımcıların kendi isimleri kullanılmıştır. Daha sonra da her bir katılımcıya kod isim verilmiştir.

Araştırma konusu belirlendikten sonra araştırmacı tarafından kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlamaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izin belgesi alınmıştır (Ek1). Araştırmacı Erzurum ili merkez ilköğretim okullarının listesini alarak kaynaştırma uygulaması yapılan okulları tespit etmiş ve kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden görüşme talep etmiştir. Görüşmeler öğretmenler odasında ve sınıfta gerçekleştirilmiştir.

Veriler 26.03.2007 - 11.05.2007 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin uygun olduğu zamanlarda yapılmıştır. Görüşmeler hafta içi günlerde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı araştırmaya katılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerini kaynaştırma sınıfı olan okullara giderek görüşme talebinde bulunmuştur.

Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından ve bire-bir olarak yapılmıştır. Her görüşme öncesinde araştırmacı, görüşme yapacağı kaynaştırma sınıfı öğretmenine araştırmanın amacını belirtmiştir. Görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği ve kayıtların sadece tez danışmanı tarafından dinleneceği ifade edilmiştir. Ses kaydını kabul etmedikleri takdirde araştırmacı tarafından not alınacağı belirtilmiştir. Görüşmeler sırasında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine 11 tane soru sorulmuştur. Her bir görüşme ortalama 15-26 dakika arasında sürmüştür.

Tablo-3 Görüşme Özellikleri

Kod isim	Görüşme tarihi	Görüşme süresi (dk/sn)	Kayıt Türü	Görüşme yeri
1. Ebru	26.03.2006	22.23 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
2. Oğuz	26.03.2006	19.49 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
3. Aysu	26.03.2006	18.34 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
4. Hakan	26.03.2006	15 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
5. Belkis	30.04.2007	17.16 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
6. Cansu	30.04.2007	17.52 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
7. İlker	01.05.2007	21.19 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
8. Ayfer	01.05.2007	18 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
9. Serdar	01.05.2007	16 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
10. Halil	02.05.2007	25.31 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
11. Kader	02.05.2007	17 dk	Not Alma	Derslik
12. Hasan	10.05.2007	20.28 sn	Ses Kaydı	Öğretmenler odası
13. Serkan	10.05.2007	19 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
14. Leyla	10.05.2007	16 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
15. Semra	10.05.2007	15 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
16. Hilal	11.05.2007	18 dk	Not Alma	Öğretmenler odası
17. Melek	11.05.2007	17 dk	Not Alma	Derslik
18. Ahmet	11.05.2007	16 dk	Not Alma	Öğretmenler odası

3.6. Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır(Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Verilerin analiz edilmesinden önce verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve daha sonra verilerin tümevarım yoluyla analiz edilmesi basamakları yer almaktadır.

3.6.1. Verilerin Dökümü

Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtlarının yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Kayıtların dökümünde tüm görüşme notları düzeltme yapılmadan olduğu gibi kayda aktarılmıştır. Kayıtların yazıldığı sayfalara ve sayfalardaki her bir satıra satır numarası verilmiştir. Verilerin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla kayıtlar bir kez daha dinlenerek sayfalara aktarılan veriler aynı anda okunmuş ve verilerin tam olduğu görülmüştür.

3.6.2. Analiz Öncesi Hazırlıklar

Analiz öncesi hazırlık işlemleri sırasında yapılan görüşmelerin dökümleri beş ayrı bölümden oluşan bir bilgisayar formuna işlenmiştir. Formlarda bulunan bölümler ve özellikleri şöyledir (Uzuner, 1999).

a) Bağlam kayıtları: Yer, zaman, tarih, kişiler, sayfa no gibi bilgilerin yer aldığı bölümdür. Örneğin, Kaset no:1, Kod isim: Aysu, Görüşmeci: Murat, Tarih: 10.04.2007

b) Betimsel bilgiler: Görüşmenin dökümünün yer aldığı bölümdür.

c) Betimsel indeks: Betimsel bilgilerdeki ayırt edici özelliklerin listesinin yer aldığı bölümdür. Araştırmacının verilerde yazılı olan bilgileri kendisine kolaylık sağlayacak şekilde özetlediği, verilerle ilgili olarak kendine göre kısaltmalar kullandığı bölümdür.

d) Görüşmeci yorumu: Betimsel bilgiler hakkında araştırmacının duygularının, yargılarının ve görüşlerinin yer aldığı bölümdür.

e) Genel yorum: Yapılan görüşmenin ilgili sayfası hakkında görüşmecinin genel yorumunun yazıldığı bölümdür.

3.6.3. Verilere Sayfa Numarası Verilmesi

Araştırmada analiz işleminin başlangıcında tüm dökümler ele alınmış ve her birine sayfa numarası verilmiştir. Bu işlem, bir sayfa numarasının iki farklı yerde kullanılmasını engellemek için yapılmıştır. Sonuçta tüm görüşmelerden elde edilen toplam 104 sayfa veri olduğu saptanmıştır. Numaralamanın ardından, tüm veriler okunarak verilerin bir bütün olarak görülmesi sağlanmış ve olası kategoriler çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.6.4. Kategorilerin ve Kodların Oluşturulması

Kategorilerin oluşturulmasında ilk olarak görüşmede kullanılan sorular göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin; “Öğretim ortamının düzenlenmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?” sorusuna gelebilecek cevaplar için “Öğretim ortamının düzenlenmesinde yapılan uyarlamalar” kategorisi ya da “İlköğretim programında belirtilen amaçları kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?” sorusuna gelebilecek cevaplar için “amaçlarda yapılan uyarlamalar” kategorisi oluşturulmuştur. Daha sonra sorulara verilen cevapların içinde ayrıca açılması gereken kategoriler belirlenmiş ve kodlanmıştır. Toplam 16 kod oluşturulmuştur. Aşağıda verilerden elde edilen kategoriler ve kodlar listesi yer almaktadır.

Tüm veriler kategoriler ve kodlar listesinin oluşturulmasından sonra verilerin başına dönülerek uygun kodlar satırlara, paragraflara ya da sayfalara yerleştirilmiştir. Kodları oluşturan bölümler ilişkili bölümün başına ve sonuna çizilen çizgilerle

belirlenmiştir. Bu işlem sırasında her kodun yanına daha önceden verilen sayfa numarası da yazılmıştır.

Kodlar ve Kategorileri

DB: Demografik Bilgiler

Ö.O.D.Y.U: Öğretim Ortamının Düzenlenmesinde Yapılan Uyarlamalar

A.Y.U: Amaçlarda Yapılan Uyarlamalar

Y.Y.U: Yöntemlerde Yapılan Uyarlamalar

Y.U.Ş: Yöntemlerin Uyarlanma Şekilleri

M.Y.U: Materyallerde Yapılan Uyarlamalar

M.U.D.N: Materyal Uyarlamada Dikkat Edilecek Noktalar

İ.H.Y.U: İçerik Hazırlamada Yapılan Uyarlamalar

İ.S.Y.U: İçeriğin Sunumunda Yapılan Uyarlamalar

Ö.D.Y.U: Ölçme Değerlendirmede Yapılan Uyarlamalar

Ö.U.K.Z: Öğretimin Uyarlanmasında Karşılaşılan Zorluklar

O.Y.A.D. Okul Yönetiminden Alınan Destekler

RAM. A.D: Rehberlik Araştırma Merkezinden Alınan Destekler

M.E.A.D: Milli Eğitimden Alınan Destekler

A.A.D: Ailelerden Alınan Destekler

K.İ.D: Konuya İlişkin Düşünceler

3.6.5. Kodlanan Verilerin Dosyalanması

Veriler kodlandıktan sonra, bir kodlama klasörü oluşturulmuş, klasörün içine şeffaf dosyalar yerleştirilmiştir. Şeffaf dosyaların üzerine kodların yazılı olduğu küçük etiketler yapıştırılmıştır. Böylelikle her bir kodun bir kodlama dosyası olmuştur. Daha sonra kodlanan veriler her bir sayfadaki kod sayısına uygun olarak (o sayfada yer alan

en fazla kod sayısı kadar) çoğaltılarak kesme işlemine başlanmıştır. Kesme işleminde her bir kodun verildiği satır ya da paragraf kesilmiştir.

3.6.6. Temaların oluşturulması

Bu basamaklardan sonra kodlama dosyalarından temalar oluşturulmuştur. Temalar, araştırmacının verilerinden ortaya çıkarttığı kavramlardır (Bogdan ve Biklen, 1998). Temalar, kendileriyle görüşülen kişilerin görüşme sırasında kullanılan ifadelerinden oluşabildiği gibi araştırmacının alan bilgisine ve verilerde yer alan bilgilere dayanarak, bu bilgilere kendisinin isimler vermesiyle de oluşabilmektedir (Patton, 1990).

Bu aşamada araştırmacı kesilen kodlanmış verilerin oluşturduğu her bir kodlama dosyasını ele almış ve dosyada yer alan tüm verileri okuyarak aynı başlık altında toplayabileceği verilere birer başlık verilmiştir. Daha sonra kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin konuşmalarından alıntılar yapılarak veriler düzenlenmiştir. Bu işlem yapılarak elde edilen başlıklar araştırmanın temalarını, alt başlıklar ise alt-temalarını oluşturmuştur.

Temaları ve alt-temaları oluşturduktan sonra alandan bir uzman ve araştırmacı, rasgele seçilen üç kodlama dosyasıyla ilgili birbirlerinden bağımsız olarak temalar ve alt-temalar oluşturmuşlardır. Daha sonra elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Üzerinde çalışılan üç dosyada da uzman ve araştırmacı arasında uzlaşma sağlanmış ve bundan sonraki aşamada da araştırmacı ve uzman, tema ve alt-tema oluşturma işlemine devam etmişler ve geri kalan tüm kodlama dosyalarını bu şekilde tamamlamışlardır. Bu aşamada da araştırmacı ve uzman bağımsız olarak temalarını oluşturduktan sonra bir araya gelerek yaptıkları çalışmaları karşılaştırmışlardır. Karşılaştırma işlemi sırasında, hem araştırmacı hem birinci uzman oluşturduklar tema ve alt-temaları ve bu tema ve alt-

temalarda yer alan yöneticilerin isimlerini kontrol etmişlerdir. Görüş birliğine varılan yerler aynen bırakılmış, görüş ayrılığı olan yerlerde, veriler araştırmacı ve birinci uzman tarafından okunmuş ve üzerinde uzlaşma sağlanarak yeniden düzenlenmiştir.

Bütün kodlama klasörüyle ilgili olarak bu çalışma yapılmış, çalışma tamamlandıktan sonra yapılan çalışmaların kontrol edilmesi için ikinci bir uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. İkinci uzman yapılan çalışmayı gözden geçirerek birleştirilebilecek tema ve alt-temaları bir araya getirmiştir.

İkinci uzman, araştırmacı ve birinci uzmanın yaptığı çalışmayı daha anlaşılır hale getirmek için gözden geçirilmiştir. Ancak araştırmacı ve birinci uzmanın oluşturduğu 11 temanın aynen kalması yönünde görüş bildirmiştir. Bu aşama da bittikten sonra veri analizi tamamlanmış ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. Temaların altlarında yer alan bulgular da birleştirilen temalara uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

3.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik çalışması olarak, görüşme formu için üç uzman görüşü alınmıştır. Bu görüşme formu doğrultusunda elde edilen araştırma bulguları, verilerin toplandığı ortam göz önüne alındığında anlamlı bulunmuştur. Bu ortama bağlı olarak tanımlamalar yapılmıştır. Bu kavramların anlamlı bir bütün oluşturulması sağlanmıştır. Elde edilen bulguların daha önce oluşturulan kavramsal çerçeveye uyumlu olduğu gözlenmiştir.

Araştırmada güvenirlik çalışması için ses kayıtları arasından rast gele üç tanesi seçilmiştir. Üç ses kaydı için bir uzmandan yardım alınmış ve uzman tarafından dinlenerek yazıya geçirilmiştir. Araştırmacı ve uzman tarafından yapılan çözümlemeler karşılaştırılmış iki kişi arasında tutarlılık sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin verdikleri bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları 11 tema ve her bir temanın alt temalarından oluşmaktadır. Araştırmanın bulgularını oluşturan 11 tema şu şekilde sıralanmıştır:

1. Öğretim ortamının düzenlenmesinde yapılan uyarlamalar,
2. Amaçlarda yapılan uyarlamalar,
3. Yöntemlerde yapılan uyarlamalar,
4. Materyallerde yapılan uyarlamalar,
5. İçeriğin hazırlanmasında yapılan uyarlamalar,
6. İçeriğin sunumunda yapılan uyarlamalar,
7. Ölçme değerlendirme tekniklerinde yapılan uyarlamalar,
8. Öğretimin uyarlanmasında karşılaşılan zorluklar,
9. Karşılaşılan zorlukları aşmak için yapılan çalışmalar,
10. Öğretimin uyarlanmasında alınan destekler,
11. Konuya ilişkin düşünceler,

4.1. Öğretim Ortamının Düzenlenmesinde Yapılan Uyarlamalar

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretim ortamının düzenlenmesinde yapılan uyarlamalara ilişkin üç farklı görüş belirtmişlerdir. Bu görüşler:

1. Kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturuyorum.
2. Düzenleme yapmıyorum.
3. Çalışma şekline göre sıra düzeni oluşturuyorum.

Bu temaya ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin görüşlerini gösteren frekans dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Tablo- 4 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretim Ortamının Düzenlenmesinde Yapılan Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturuyorum.	14
2. Düzenleme yapmıyorum.	3
3. Çalışma şekline göre sıra düzeni oluşturuyorum.	1

Görüşme yapılan öğretmenlerden çoğu öğretim ortamının düzenlenmesinde kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturduklarına ilişkin görüş belirtmişlerdir. Ebru “*Ön sıralarda oturtmaya çalışıyorum. İlk sırada veya en fazla ikinci sırada. Özellikle sınıfta en başarılı yani çalışkan öğrencilerden birinin yanına oturtmaya çalışıyorum.*” (G:E,2,3-5) diyerek kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturduğunu ifade etmiştir. Ayfer ise “*Ön sırada gözümün önünde kontrol açısından iyi oluyor.*” (G:A,51,3) şeklinde uygun sıra düzeni oluşturduğunu belirtmiştir. Oğuz, Aysun, Belkıs, İlker, Ayfer, Serdar, Kader, Hasan, Serkan, Leyla, Semra, Melek, Ahmet ve Hilal’de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Cansu “*Özel bir şey yapmıyorum. Ortamı onlar için daha uygun hale getiriyorum desem yalan olur*” (G:C,37,3-4) diyerek düzenleme yapmadığını belirtmiştir. Hakan ve Halil de düzenleme yapmadığına dair ifade de bulunmuştur.

Ahmet “*Ona bazı derslerde zaman ayırıyorum ve o ana göre sıra düzeni oluşturuyorum mesela önüme alıyorum sırayı*” (G:A,101,3-4) ifadesini kullanarak çalışma şekline göre sıra düzeni oluşturduğunu belirtmiştir.

4.2. Amaçlarda Yapılan Uyarlamalar

İlköğretim programında belirtilen amaçların uyarlamalarına ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin farklı görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşler;

1. Amaçlarda basitleştirmeler yapıyorum.
2. Amaçlarda uyarlama yapmıyorum.
3. Eğitimin temel amaçlarını alıyorum.
4. Amaçlarda farklılaştırmalar yapıyorum.
5. Ek amaçlar belirliyorum.

İlköğretim programında belirtilen amaçların uyarlanmasına ilişkin frekans dağılımı şu şekildedir:

Tablo - 5 İlköğretim Programında Belirtilen Amaçların Uyarlanmasına İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Amaçlarda basitleştirmeler yapıyorum.	9
2. Amaçlarda uyarlama yapmıyorum.	3
3. Eğitimin temel amaçlarını alıyorum.	3
4. Amaçlarda farklılaştırmalar yapıyorum.	3
5. Ek amaçlar belirliyorum.	2

Oğuz, Belkıs, Ayfer, Serdar, Hilal, Melek, Kader, Aysu ve Ahmet amaçlarda basitleştirmeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayfer “*Diğerleri için normal bir amacı ona uygulamıyorum daha kolay ve basit hale getiriyorum.*” (G:A,51,11-12) şeklinde görüş belirtmiştir. Hilal “*İlköğretim programında belirtilen özellikle hayat bilgisi kazanımlarında uyarlama yaptım. Ama matematikte imkansız bu. Amaçlarda*

farklılaştırma azaltmalar yaptım. Ona uygun olanları seçtim.” (G:H,91,8-11) şeklinde amaçlarda basitleştirme yaptığını belirtmiştir.

Görüşme yapılan öğretmenlerden üç tanesi amaçlarda uyarlama yapmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin Semra “*Aynı amaçları onun içinde uyguluyorum ayrı bir şey yapmıyorum.*” (G:S,87,8) ifadesini kullanmıştır. Cansu “*Amaçları direk kazandırmaya çalışıyorum. Kazandıklarını kazanıyorlar ama onların seviyesine indirgeyipte ya da onlarla özel bir çalışma yapmıyorum.*” (G:C,37,12-14) ifadesiyle amaçlarda uyarlama yapmadığını belirtmiştir.

Üç kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise eğitimin temel amaçlarını kazandırmaya çalıştıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. İlker “*Farklı amaçlar şu şekilde oturup kalkması düzgün otursun kalkmasın başkasını rahatsız etmesin çok temel davranışlar var oturmasını kalkmasını sınıfa nasıl girmesi gerektiğini derste neler yapması gerektiğini bunların üstüne çıkmak imkansız yani temel amaçlar ne ise o*”(G:İ,44,15-19) ifadesi ile temel amaçlar belirlediğini, Halil “*Daha çok onlarda eğitimin genel amaçlarına kilitleniyorum. En çok üzerinde durduğum şey kendini ifade edebilmesi işte sınıfa girmeden evvel derse hazırlama bakımından özellikle pazartesi ilk saatlerde diğer günlerde ilk saatlerde oluyor.*” (G:H,61,11-15) ifadesini kullanmıştır. Leyla ise “*Temel amaçlarım toplumda uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak.*” (G:L,83,14-15) şeklinde ifade belirterek temel amaçları aldığını belirtmiştir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden üç tanesi ise amaçlarda farklılaştırmalar yaptıklarını belirtmiştir. Ayfer “*Onun amaçlarını düşürdüm. Amaçlarda farklılaştırma, kolaylaştırma yapıyorum. Yapabileceği amaçlar belirliyorum. Ama kağıt üzerinde bir şey yok.*” (G:A,51,9-10) ifadesini kullanmış, Hakan “*Örneğin üçgen alanını öğreteceğim onun yerine çevresini öğrenmesini istiyorum bu amacı belirliyorum.*” (G:H,25,6-7) şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İki kaynaştırma sınıfı öğretmeni ek amaçlar belirlediklerine ilişkin ifadeler kullanmıştır. Bu konu ile ilgili olarak Hasan “*Benim öncelikli olarak ilk hedefim bu çocuklara en azından buradan mezun olana kadar okulu bitirene kadar okuma yazmayı öğretmek. Sosyal hayatta gerekli davranışları kazandırabilmek.*” (G:H,72,23-25) ifadesini kullanmış, Leyla ise “*Bedensel engelli öğrencim ve okuma yazma bilmeyen öğrencim için farklı amaçlar belirliyorum. Bedensel engelli öğrencim yazı yazmakta zorlandığı için tahtada yazdırıyorum. Onların amaçlarını sosyal beceriler kazanma, iletişim kurma, kendine güven sağlaması için amaçlar belirliyoruz.*” (G:L,83,10-13) şeklinde kendisini ifade etmiştir.

4.3. Yöntemlerde Yapılan Uyarlamalar

Yöntemlerde yapılan uyarlamalar iki alt temada incelenmiştir. Bunlar:

1. Kaynaştırma öğrencisi için kullanılan yöntemler
2. Kullanılan yöntemlerde yapılan uyarlamalar

4.3.1. Kaynaştırma Öğrencisi İçin Kullanılan Yöntemler

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri kaynaştırma sınıfı öğrencileri için kullandıkları yöntemler için yedi farklı görüş bildirmişlerdir. Bu görüşle şu şekilde sıralanmıştır:

1. Soru-cevap yöntemini kullanıyorum.
2. Dramatizasyon yöntemini kullanıyorum.
3. Somutlaştırma yöntemini kullanıyorum.
4. Yaparak-yaşayarak öğretim yöntemini kullanıyorum.
5. Demonstrasyon yöntemini kullanıyorum.
6. Düz anlatım yöntemini kullanıyorum.
7. Konuya uygun yöntem seçiyorum.

Bu konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo -6 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencisi İçin Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Soru-cevap yöntemini kullanıyorum.	12
2. Dramatizasyon yöntemini kullanıyorum.	6
3. Yaparak-yaşayarak öğretim yöntemini kullanıyorum.	4
4. Demonstrasyon yöntemini kullanıyorum.	4
5. Düz anlatım yöntemini kullanıyorum.	2
6. Konuya uygun yöntem seçiyorum	2

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden çoğu kaynaştırma sınıfı öğrencisi için soru-cevap yöntemini kullandığını belirtmiştir. Ebru “*Sözel derslerde hayat bilgisi derslerinde soru cevap şeklinde işlerken dersi o her parmak kaldırdığında ona söz hakkı vermeye çalışıyorum. Kendine olan güvenini özgüvenini kazansın yani bir şeyler yapabildiğine başarabildiğine inansın onu hallettikten sonra devamı geliyor. Soru cevap yöntemini daha çok kullanıyorum daha çok söz hakkı veriyorum konuşmasını sağlıyorum ve bunu başardığına inanıyorum.*” (G:E,3,13-18) şeklinde soru cevap yöntemini kullandığını belirtmiştir. Aysu “*Ona daha detaylı sorular sorarak mesela hayat bilgisinde onun anlamasını sağlayacak sorular sorarak ona diğerlerinden daha özel böyle anlayabileceği seviyesine uygun sorular soruyorum.*” (G:A,18,21-23) şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer on kaynaştırma sınıfı öğretmeni de soru-cevap yöntemini kullandığını belirtmiştir.

Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinden altı tanesi ise dramatizasyon yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Hakan “*Kaynaştırma öğrencisine daha somutlaştırarak dersi anlatıyorum. Bunun için dramatizasyon daha etkili oluyor.*” (G:H,25,13-14) ifadesi ile dramatizasyon yöntemini kullandığını belirtmiştir. Bu konuda Cansu ise “*Soru cevap yöntemini kullanıyorum, drama yapıyoruz mesela onu uyguluyoruz. Onları da yeri geldiğinde katılmalarını sağlıyorum.*” (G:C,18,5-8) şeklinde görüş belirtmiştir.

Yaparak-yaşayarak öğretim yöntemini kullandığını belirten ise dört kaynaştırma sınıfı öğretmeni vardır. Hilal “*Kaynaştırma öğrencisi için yaparak yaşayarak öğrenme yöntemini kullanıyorum. Kes yapıştır çalışmaları, bireysel çalışmalar soru-cevap yöntemini kullanıyorum*” (G:H,91,16-18) ifadesini kullanmıştır. Diğerleri de yaparak yaşayarak öğretim yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dört tanesi de demonstrasyon yöntemini kullandıklarını belirtmiştir. Bu yönetime ilişkin olarak Serkan “*Ben daha çok onlar için somutlaştırarak yaptırıyorum. Rol yapma oyunlaştırma, demonstrasyon, soru cevap yöntemlerini uyguluyorum*” (G:E,79,17-19) ifadesini kullanmıştır. Semra ise “*Daha çok soru-cevap, anlatım, gösterip yaptırma, örnekleme yöntemlerini kullanıyorum.*” (G:S,87,12-13) şeklinde kullandığı yöntemleri belirtmiştir.

Görüşme yapılan öğretmenlerden Semra ve Ahmet düz anlatım yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ahmet “*Düz anlatımı kullanıyorum bunun yanında yaparak yaşayarak öğrenmeyi kullanıyorum.*” (G:A,101,20-21) ifadesini kullanmıştır.

Diğer iki kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise anlattıkları konuya uygun yöntem seçtiklerini söylemişlerdir. Oğuz “*Konuya göre değişiyor aslında o gün işlemiş olduğum konu hangi yönetime uygunsa genelde aynı yöntemle devam ediyorum.*” (G:O,11,18-19) ifadesini kullanmıştır. Kader “*Farklı yöntemler kullanmadım. Konuya*

uygun yöntemleri kullanıyorum şunu daha çok kullanıyorum desem yalan olur.” (G:K,68,19-20) şeklinde konuya uygun yöntemler kullandığını belirtmiştir.

Kullanılan Yöntemlerde Yapılan Uyarlamalar

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri kullandıkları yöntemlerde yaptıkları uyarlamalara ilişkin dört farklı görüş bildirmişlerdir. Bunlar:

1. Kaynaştırma öğrencisinin uygulama çalışmalarında uyarlama yapıyorum.
2. Soru-cevap yönteminde uyarlamalar yapıyorum.
3. Kullandığım yöntemlerde uyarlama yapmıyorum.
4. Konuya uygun çizimler yapıyorum.

Bu konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo -7 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemleri Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Kaynaştırma öğrencisinin uygulama çalışmalarında uyarlama yapıyorum.	8
2. Soru-cevap yönteminde uyarlamalar yapıyorum.	6
3. Kullandığım yöntemlerde uyarlama yapmıyorum.	3
4. Konuya uygun çizimler yapıyorum.	2

Sekiz kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise kaynaştırma öğrencisinin uygulamalarında uyarlama yaptığını belirtmiştir. Hakan *“Dramatizasyon da düzeyine uygun roller veriyorum. Derse intibakını sağlamada etkili oluyor dersten kopmuyor.”* (G:H,25,14-15)

ifadesini kullanmıştır. Belkis “*Araştırma ile ilgili bir şey veriyorsam çocuğu kendisiyle çalışabilecek birisine ya da ailesiyle birlikte yapabilecek mesela o konuda ailesini de çağırarak bilgi veriyorum. Birlikte yapmalarını sağlıyorum.*” (G:B,30,20-22) şeklinde kaynaştırma öğrencisinin yaptığı uygulamalarda yaptıkları uyarlamaları belirtmişlerdir. Diğer altı kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Altı kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise soru-cevap yönteminde uyarlama yaptığını belirtmiştir. Aysu “*Diğer derslerde de ona daha detaylı sorular sorarak mesela hayat bilgisinde onun anlamasını sağlayacak sorular sorarak ona diğerlerinden daha özel böyle anlayabileceği seviyesine uygun sorular soruyorum.*” (G:A,18,20-22) ifadesini kullanmıştır. Serkan ise “*Soru sorarken içerisinde ipucu kullanıyorum bu şekilde bir uyarlama yapıyorum.*” (G:S,79,20-21) şeklinde soru cevap yönteminde uyarlama yaptığını belirtmiştir. Diğer dört öğretmende bunlara yakın ifadelerde bulunmuşlardır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden üç tanesi kullandıkları yöntemlerde uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Kader “*Kaynaştırma öğrencileri için ayrı bir yöntem benimsemiyorum. Onlar için yöntemlerde bir uyarlama yapmadım.*” (G:K,68,17-18) ifadesini kullanmıştır. Ayfer ise “*Sınıfta en fazla soru cevap, drama, görsel ve grup çalışmaları yapıyorum. Ama yöntem olarak ona farklı bir yöntem uygulamıyorum. Bu yöntemleri bildiğim gibi kullanıyorum. Ona bir uyarlama yapmıyorum. Genel olarak kullandığım yöntemleri ona da uyguluyorum*”(G:A,51,17-20) şeklinde kullandığı yöntemlerde bir uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Semra “*Daha önce farklı yöntemleri denedim soyutladı kendisini. Sınıfımda soru-cevap, anlatım, gösterip yaptırma, örnekleme yöntemlerini kullanıyorum. Bunları genel olarak uyguluyorum. Kaynaştırma öğrencim daha çok katıldı başarı gösterdi. Aynı şekilde bu yöntemleri onun içinde kullandım. Bu yöntemlerde herhangi bir uyarlama yapmıyorum.*” (G:S,87,12-16) şeklinde uyarlama yapmadığını ifade etmiştir.

İki kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise konuya uygun çizim yaptıklarını belirtmişlerdir. Aysu “*Matematikte de daha ona şekillerle diğer öğrenciler anlıyor tabi ama ona ikinci sınıf birinci sınıf seviyesinde anlatıyorum. Daha detaylı şekillerle doğrudan ama ona da sorular sorarak derse katılımını sağlıyorum. Ona da çizimler yaptırıyorum.*” (G:A,18,23-25) şeklinde ifade örgütlemeler yaptığını belirtmiştir. İlker ise “*Değiştirdiğim yeni yöntem somutlaştırma yöntemi o da sayfanın en üst tarafına çanta resmini yapıyorum bunu tanıyor çocuk çanta diyor. Öğrenmiş olduğu seslerle ilgili nesneler bulup silgi kalem vs. etrafında ne varsa gördüğü kendine uzak olan nesneleri falan şey yapmıyorum.*” (G:İ,45,2-5) şeklinde ifade etmiştir.

4.4. Materyallerde Yapılan Uyarlamalar

Materyallerde yapılan uyarlamalar iki alt temada incelenmiştir. Bunlar:

1. Kullanılan materyallerde yapılan uyarlamalar
2. Materyalleri uyarlarken dikkat edilen hususlar

4.4.1. Kullanılan Materyallerde Yapılan Uyarlamalar

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kullandıkları materyallerde yaptıkları uyarlamalara ilişkin görüşleri şu şekildedir:

1. Materyallerde uyarlama yapmıyorum.
2. Amaca uygun materyal hazırlıyorum.
3. Sadece matematik dersi için materyal hazırlıyorum.
4. Alt sınıfların araç- gereçlerini kullanıyorum.
5. Teknolojik araç-gereçler kullanıyorum.

Bu konuya ilişkin frekans dağılımı şu şekildedir.

Tablo -8 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Materyallerde Yaptıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Materyallerde uyarlama yapmıyorum.	10
2. Amaca uygun materyal hazırlıyorum.	4
3. Sadece matematik dersi için materyal hazırlıyorum.	3
4. Alt sınıfların araç-gereçlerini kullanıyorum.	1
5. Teknolojik araç-gereçler kullanıyorum.	1

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden on tanesi kullandıkları materyallerde uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Leyla “*Diğer öğrenciler için kullandığım materyalleri kullanıyorum. Herhangi bir uyarlama da yapmıyorum.*” (G:L,84,4-5) ifadesini kullanmış, Semra “*Materyal uyarlamama veya geliştirmeme gerek kalmıyor. Normal materyalleri onun içinde kullanıyorum. Bu materyaller ona yeterli geliyor. Bu yüzden herhangi bir materyal geliştirmedim ya da uyarlamadım.*” (G:S,87,20-22) şeklinde materyallerde herhangi bir uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Diğer sekiz öğretmende benzer ifadeler kullanmıştır.

Dört kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise belirlenen amaca uygun materyal kullandıklarını belirtmişlerdir. Serdar “*4. sınıf amaçları ile ilgili materyal geliştiriyorum zaten ona uygun araç-gereçte. Örneğin el yıkama becerisi için sabun veriyorum lavaboya götürüyorum vs.*” (G:S,56,4-6) şeklinde materyallerde uyarlama yaptığını ifade etmiştir. Melek ise “*Öğrencim okumaya çıkmadığı için ona heceler oluşturdum çarkıfelek gibi. Sayılarla ilgili görsel resimli objeler ardı ardına sıralama gibi*

materyaller geliştirdim.” (G:M,97,4-5) ifadesini kullanmış, Ahmet “*Ders kitaplarını kullanmıyorum. Onun yerine birinci sınıf kitaplarını kullanıyorum okuma yazma için özellikle çünkü okuma yazma bilmiyor.*” (G:A,102,4-5) şeklinde kaynaştırma öğrencisi için okuma yazma kitaplarını kullandığını belirtmiştir.

Görüşülen üç öğretmen matematik dersinde kullandıkları materyallerde uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Aysu “*Birinci sınıf seviyesinde materyaller hazırladım matematikte özellikle. Böyle küçük pulları onluk kartlar var üzerine koyuyoruz özellikle zorlandıkları yerlerde böyle farklı materyaller hazırlıyoruz. Ama diğer şeylerde normal kitapları kullanıyorum normal sınıfın kitabını.*” (G:A,19,8-11) ifadesinde bulunmuştur. Halil “*Örneğin toplama çıkarmada onun için birinci sınıfta kullanılan boncuklar falan kullanıyorum sırf onun için. Parmaklarını kullanıyoruz diğer öğrencilerin kullanmasına izin vermiyorum. Ona veriyorum izin.*” (G:H,63,1-3) şeklinde uyarlama yaptığını belirtmiştir. Kader ise “*Onlara resim dersinde özel çalışma yapıyorum. Kutular yaptım onlarla matematikte yardımcı oluyorum.*” (G:K,69,4-5) ifadesini kullanmıştır.

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden bir tanesi de alt sınıfların araç-gereçlerini kullandığını belirtmiştir. Belkıs “*Mesela çıkarma toplama konusunu anlatıyorum. Onlara alt sınıfların çalışma kitaplarını getiriyorum. Benimkilere beşinci sınıf konularını önceliğini verirken onlara ikinci sınıftan o konuya yönelik kitap veriyorum. İşte sen şunları yapacaksın yani materyal olarak diğer sınıflardan materyal alıyorum. Ders kitaplarından, hikaye kitaplarından yada testlerden.*” (G:B,31,10-14) ifadesini kullanmıştır.

Bir kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise teknolojik araç- gereçleri kullandığını belirtmiştir. Hilal “*Tepegöz asetat kullanıyorum öğrencimde. Bilgisayarda harf tanıma oyunu oynuyoruz.*” (G:H,92,4-5) şeklinde materyallerde uyarlama yaptığını belirtmiştir.

4.4.2. Materyalleri Uyarlarken Dikkat Edilen Hususlar

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden kullandıkları materyallerde uyarlamalar yapanların materyalleri uyarlarken dikkat ettikleri hususlar şu şekildedir.

1. Dikkat çekici olması
2. Amaca uygun olması
3. Seviyesine uygun olması
4. Zarar verici olmaması
5. Sağlanabilir olmasına
6. Çocuğun fikrini almaya

Konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -9 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Materyallerde Uyarlama Yaparken Dikkat Ettikleri Hususlara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Dikkat çekici olmasına	4
2. Amaca uygun olmasına	3
3. Seviyesine uygun olmasına	1
4. Zarar verici olmamasına	1
5. Sağlanabilir olmasına	1
6. Çocuğun fikrini almaya	1

Görüşülen dört kaynaştırma öğretmeni ise materyalin dikkat çekici olmasına dikkat ettiklerini belirtmiştir. Aysu “*Materyallerin seviyelerine uygun olmasına,*

dikkatlerini çekmesine böyle renkli malzemeler kullanıyorum hoşlarına gidecek.” (G:A,19,17-18) ifadesini kullanmıştır. Kader ise “*Renkli olmasına dikkat ettim.”* (G:K,69,6) şeklinde materyal uyarlamada dikkat ettiği noktayı belirtmiştir.

Melek “*İlgisini çekmesine ve amaca uygun olmasına dikkat ediyorum daha çok.”* (G:M,97,9) şeklinde amaca uygun olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Diğer iki öğretmen de benzer ifadelerde bulunmuştur.

Kaynaştırma öğretmenlerinden bir tanesi seviyesine uygun olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Aysu “*Materyallerin seviyelerine uygun olmasına, dikkatlerini çekmesine böyle renkli malzemeler kullanıyorum hoşlarına gidecek.”* (G:A,19,17-18) ifadesini kullanmıştır.

Bir diğer kaynaştırma sınıf öğretmeni ise zarar verici olmamasına, sağlanabilir olmasına ve çocuğun fikrini alamaya dikkat ettiğini şu şekilde belirtmiştir. Serdar “*Amaca uygun ve çocuğa zarar vermeyecek olan, dikkatini çekecek materyaller olmasına bunun yanında çocuğun fikrini de alıyorum zaman zaman. Veli ile işbirliği içine girerek sağlanabilecek materyallere olması da gerekiyor.”* (G:S,56,7-10)

4.5. İçeriğin Hazırlanmasında Yapılan Uyarlamalar

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretim içeriğinin hazırlanmasında yaptıkları uyarlamalara ilişkin değişik görüşler belirtmişlerdir. Bunlar:

1. İçeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmıyorum.
2. İçerikte basitleştirme yapıyorum.
3. İçerikte farklılaştırma yapıyorum.
4. Amaca uygun içerik hazırlıyorum.

Konuya ilişkin frekansa dağılımı şu şekildedir.

Tablo -10 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin İçeriğin Hazırlanmasında Yapılan Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. İçeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmıyorum.	9
2. İçerikte basitleştirme yapıyorum.	6
3. İçerikte farklılaştırma yapıyorum.	3
4. Amaca uygun içerik hazırlıyorum.	2

Kader “İçeriği bütün olarak alıyorum. Kaynaştırma öğrencisi için bir uyarlama yapmıyorum.” (G:K,69,11-12) şeklinde ifade etmiş Ahmet ise “Günlük plan üzerinde not alarak sadece hedefleri alıyorum. İçerik konusunda not almıyorum. Planlama aşamasında herhangi bir uyarlama yapmıyorum.” (G:A,102,10-12) şeklinde içeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Diğerleri de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Altı kaynaştırma sınıfı öğretmeni içerikte basitleştirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Oğuz bu konuda “İçeriği aynen almıyorum. Normal yapmış olduğum günlük plan diğer sınıf öğrencilerinde farklı iken onun seviyesine uygun anlayabileceği daha basitleştirerek daha basit sorularla cevaplayabileceği sorular ve içerik hazırlıyorum.” (G:O,12,3-5) ifadesini kullanmıştır. Aysu “Tabi onlar için ne yapacağımı her zaman farklı düşünüyorum. Nasıl iyi öğretebilirim diye onlara ayrıca bir içerik, daha basit onların algılayabileceği şekilde bir içerik hazırlamaya çalışıyorum.” (G:A,19,20-22) ifadesini kullanarak içerik hazırlamada basitleştirmeler yaptığını belirtmiştir.

Üç kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise içerikte farklılaştırmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Hilal bu konuda “*birinci sınıf vücut temizliği içeriğini aldım içeriği uygun. İkinci sınıf aldığım içeriklerde en basit olanları seçtim. Ama kağıt üzerinde bir şey yapmadım.*” (G:H,92,15-16) şeklinde içerik hazırlamada yaptığı uyarlamaları belirtmiştir. Diğer iki öğretmende benzer ifadeler kullanmışlardır.

Belkıs ve Serdar içerik hazırlamada yaptıkları uyarlamalara ilişkin olarak amaca uygun içerik hazırladıklarını belirtmişlerdir. Belkıs “*Bir konu çok basamaklı ise alt basamakları öğrenmeleri yetiyor bana. Önce onlara giriyorum onları anlattıktan sonra zora doğru gidiyorum. Kazanımları seçtikten sonra ona uygun içerik hazırlıyorum.*” (G:B,31,21-23) ifadesini kullanmış, Serdar ise “*uygun amaçlar doğrultusunda konunun kapsamına göre davranışları belirleyerek öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenebileceği şekilde içeriği hazırlamaya çalışıyorum.*” (G:S,56,13-15) şeklinde içerik hazırlarken yaptığı uyarlamaları belirtmiştir.

4.6. İçeriğin Sunumunda Yapılan Uyarlamalar

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri içeriğin sunumunda yaptıkları uyarlamalara ilişkin farklı görüşlerde bulunmuşlardır. Bunlar:

1. İçeriği sunarken kullandığım yöntemlerde uyarlama yapıyorum.
2. Uyarlama yapmıyorum.
3. Kaynaştırma öğrencisinin ilgisini çeken materyaller kullanıyorum.
4. Kaynaştırma öğrencisinin dikkatini çekecek uyaranlar veriyorum.

Konuya ilişkin frekansa dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo -11 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin İçeriğin Sunumunda Yapılan Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. İçeriği sunarken kullandığım yöntemlerde uyarlama yapıyorum.	15
2. Uyarlama yapmıyorum.	3
3. Kaynaştırma öğrencisinin ilgisini çeken materyaller kullanıyorum.	1
4. Kaynaştırma öğrencisinin dikkatini çekecek uyaranlar veriyorum.	1

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri içeriğin uyarlanması konusunda en fazla içeriği sunarken kullandıkları yöntemlerde uyarlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Oğuz bu konuda “*Soruyu sorma şeklimiz biraz daha değişiyor. Seçtiğimiz kelimeler değişebiliyor. Daha iyi anlayabilmesi için hatta o öğrencimize sorduğumuz soruyu daha iyi kavrayabilmesi için örnekler vererek örneklendirmelerle gidiyoruz*” (G:O,12,14-16) ifadesinde bulunmuş, Kader ise “*İçeriği oyunlaştırarak sunuyorum. Dramaya onu katıyorum. Dramalı dersler anlatıyorum. Kaynaştırma öğrencisine bu şekilde sunduğumda daha fazla katılım gösteriyor. Onların anlayabileceği şekilde bir anlatım yapmaya çalışıyorum.*” (G:K,69,15-17) ifadesini kullanmıştır. Diğer on üç öğretmende benzer görüşler belirtmişlerdir.

Görüşülen öğretmenlerden üç tanesi içeriğin sunumunda uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Cansu “*Onlar için özel bir ifade özel bir sunum yapmıyorum. Diğer öğrenciler sunduğum gibi onlara da sunuyorum çünkü aynı dersi dinliyorlar ayrı bir şey yapmıyorlar.*” (G:C,39,14-16) ifadesini kullanarak içeriğin

sunumunda herhangi bir uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Görüşülen öğretmenlerden Ayfer ve Leyla'da içeriğin sunumunda uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden Hilal “*Çiçekler yapıyorum hecelerden boyuyor taşırmadan balonlar yapıyorum heceler yapıştırıyorum. Doğru olunca patlatıyorum.*” (G:H,92,23-25) ifadesi ile içeriği sunarken öğrencinin ilgisini çeken materyaller kullandığını belirtmiştir.

Görüşülen öğretmenlerden bir tanesi de kaynaştırma öğrencisinin dikkatini çekecek uyarlar sunduğunu belirtmiştir. Belkıs bu konuda “*İsim olarak daha çok göz teması kurmaya çalışıyorum. Yanımda oturmasını sağlıyorum ya da işte anlatırken ismini vererek şunu şöyle yap, yaptık mı şu ne demek bu ne demek onları direk derse daha çok katarak anlatmaya çalışıyorum.*” (G:B,32,8-11) ifadesini kullanmıştır.

4.7. Ölçme Değerlendirme Tekniklerinde Yapılan Uyarlamalar

Ölçme ve değerlendirme tekniklerinde yapılan uyarlamalar iki alt temada incelenmiştir. Bunlar:

1. Kullanılan ölçme ve değerlendirme teknikleri
2. Kullanılan ölçme ve değerlendirme tekniklerinde yapılan uyarlamalar

4.7.1. Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenleri, altı farklı ölçme değerlendirme tekniği kullandıklarını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -12 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Sözlü ölçme ve değerlendirme tekniğini kullanıyorum.	13
2. Test ölçme ve değerlendirme tekniğini kullanıyorum.	8
3. Gözlem ölçme ve değerlendirme tekniğini kullanıyorum.	8
4. Klasik sınav ölçme ve değerlendirme tekniğini kullanıyorum.	5
5. Derse katılımlarını dikkate alıyorum.	5
6. Performans ödevlerini dikkate alıyorum.	4

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun sözlü ölçme ve değerlendirme tekniğini kullandıkları görülmektedir. Oğuz bu konuda “*Şu an kullandığımız programda daha çok değerlendirme formları dağıtarak yapıyoruz bu öğrencimizde bunu yapamıyoruz. Daha çok gözlemleyerek soru cevap yöntemi ile almış olduğumuz cevaplarla yapabiliyoruz. Okuma yazmaya geçemediği için öbür yöntemleri yapamıyoruz zaten.*” (G:O,13,5-9) ifadesini kullanmıştır. Diğer on iki kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Görüşülen sekiz kaynaştırma sınıfı öğretmeni test tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayfer “*Genel olarak test, çalışma kağıtları ve ünite sonu değerlendirmelerini yaptırıyorum.*” (G:A,52,25-26) ifadesini kullanmıştır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden sekiz tanesi gözlem tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Oğuz “*Daha çok gözlemleyerek soru cevap yöntemi ile almış olduğumuz cevaplarla yapabiliyoruz. Okuma yazmaya geçemediği için öbür yöntemleri yapamıyoruz zaten. Soru cevap yöntemleri ile yapmış olduğu kısa bir drama ile mesela öğretmiş olduğum şeyleri ne kadar canlandırabilecek ne kadar hayata geçirebilecek onları gözlemliyoruz.*” (G:O,13,7-10) ifadesini kullanmıştır. Cansu, Ayfer, Serdar, Halil, Serkan, Leyla ve Hilal de gözlem tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden beş tanesi ise klasik sınav tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Hakan “*Zaman zaman test yapıyorum ama sorular farklı değil. Yazılıdan da testten de zayıf alıyor.*” (G:H,26,13-14) ifadesini kullanarak test tekniğinin yanında klasik sınavı da kullandığını belirtmiştir.

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden beş tanesi ise öğrencinin derse katılımını dikkate alarak ölçme ve değerlendirme yaptığını belirtmiştir. Bu konuda Ebru “*1,2,3. sınıflarda notla değerlendirme yok sınıfta derste katılımına bakıyorum, verdiği cevaplara bakıyorum, performans ödevleri var proje ödevleri var onlarda da yapıyor yani gayret ediyor. Bende ki çocuk gayretli, hevesli elinden geleni yapmaya çalışıyor. Bende elimden geleni yapmaya çalışıyorum yani. Tam olmasa bile ben tam olmuş gibi tam notumu veriyorum.*” (G:E,5,3-6) ifadesini kullanmıştır. Ayfer “*Düzenli okuyor mu, ne kadar doğru yapabilmiş, güzel yazı yazmış mı, gözlem yaparak, kendini ifade etmesine bakarak performansına göre istenilenleri verebilmesine göre değerlendirme yapıyorum.*” (G:A,52,22-24) şeklinde derse katılımı dikkate aldığını belirtmiştir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dört tanesi ise performans ödevlerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Hilal “*Ders içi performans, eve gönderdiğim etkinlikler ile yapıyorum. Eve gönderdiğim etkinlikler farklı zaten.*” (G:H,93,5-6) ifadesini kullanmıştır. Ebru “*Normal öğrenciler verdiğim performans ve proje ödevlerini*

aynen onlara da veriyorum değerlendirmede bildiğim için çocuğu biraz yanlış davranıyorum.” (G:E,5,8-9) şeklinde görüş belirtmiştir.

4.7.2. Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinde Yapılan Uyarlamalar

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri kullandıkları ölçme ve değerlendirme tekniklerini uyarlamalarına ilişkin beş farklı görüş sunmuşlardır.

1. Sözlü sınavlarda uyarlamalar yapıyorum.
2. Performans ödevlerinde uyarlama yapıyorum.
3. Testte uyarlamalar yapıyorum.
4. Klasik sınavda uyarlama yapıyorum.
5. Sadece değerlendirmede uyarlama yapıyorum.

Konuya ilişkin frekansa dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -13 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinde Yaptıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

MADDE	FREKANS
1. Sözlü sınavlarda uyarlamalar yapıyorum.	9
2. Performans ödevlerinde uyarlama yapıyorum.	5
3. Testte uyarlamalar yapıyorum.	3
4. Klasik sınavda uyarlama yapıyorum.	2
5. Sadece değerlendirmede uyarlama yapıyorum.	2

Sözlü sınavlarda uyarlamalar yaptıklarını ifade eden dokuz kaynaştırma sınıfı öğretmeni bulunmaktadır. Bu konuda Serdar “*Öğretimini sadece gözleyerek değerlendiriyorum. Gözlemin yanında soru cevap metodunu da sıklıkla kullanıyorum. Soruları kaynaştırma öğrencimin seviyesine uygun soruyorum.*” (G:S,57,4-6) şeklinde görüş belirtmiştir. Hakan “*Sadece sözlü ve performans ödevleri veriyorum ama seviyesine uygun tabii.*” (G:H,26,12-13) ifadesinde bulunmuştur. Diğer yedi kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden beş tanesi kaynaştırma öğrencisinin performans ödevlerinde uyarlamalar yaptıklarını söylemişlerdir. Hakan “*Sadece sözlü ve performans ödevleri veriyorum ama seviyesine uygun tabii.*” (G:H,26,12-13) şeklinde görüş belirtmiştir. Serkan “*Öğrencime verdiğim uygulama çalışmalarında tabii ki seviyesine uygun olanları veriyorum.*” (G:S,81,1-2) ifadesini kullanmıştır. Hasan, Hilal, Kader de benzer şekilde görüş belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden Belkıs, Ayfer ve Ahmet ise testlerde uyarlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayfer “*Genel olarak test, çalışma kağıtları ve ünite sonu değerlendirmelerini yaptırıyorum. Kaynaştırma öğrencisini ayrı tutup yapıyorum. Notla değerlendirme yok zaten geri dönüt vererek doğruyu bulmasını sağlıyorum. Test içeriği farklı geçen seneki testleri kullanma gibi.*” (G:A,52,25-28) ifadesini kullanmış, Ahmet ise “*Test yapamıyorum bire bir. Sözlü olarak soruları ve şıkları okuyup doğru şıkkı söyletmeye çalışıyorum bilip bilmediğini bu şekilde tespit ediyorum. Matematik problemleri söylüyorum soruyu anlatıyorum. İşlemi söylemeden uygun işlemi tahtada, defterde yapmasını sağlıyorum.*”(G:A,103,4-7) ifadesini kullanmıştır.

Bu konuda iki kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise yaptığı klasik sınavda uyarlama yaptığı konusunda görüş belirtmişlerdir. Aysu “*Test yapmıyorum onlara özel sorular*

hazırlıyorum fotokopi çektiriyorum toplama çıkartma basit şeyler onları yapıyorlar.” (G:A,20,23-24) ifadesiyle yaptığı uyarlamaları belirtmiştir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden Ebru ve Leyla ise değerlendirme de farklılıklar yaptıkları belirtmişlerdir. Ebru “*Sadece cevapları aldıktan sonra cevapları değerlendirirken onunkine biraz daha toleranslı davranıyorum.*” (G:E,5,1-2) ifadesini kullanmış, Leyla “*Normal sınıfa verdiğim testleri onlara da aynı şekilde uyguluyorum ama değerlendirme esnasında farklı bakıyorum olaya.*” (G:L,84,18-20) şeklinde görüş belirtmiştir.

Hilal ise kullandığı gözlem formlarında uyarlama yaptığını şu şekilde belirtmiştir. Hilal “*Gözlem formları kullanıyorum sınıf için. Kaynaştırma öğrencisi için ise birinci sınıf gözlem formlarını kullanıyorum.*” (G:H,93,4-5) ifadesini kullanmıştır.

4.8. Öğretimin Uyarlanmasında Karşılaşılan Zorluklar

Öğretimin uyarlanmasında karşılaşılan zorluklar iki alt temada incelenmiştir.

1. Karşılaşılan zorluklar
2. Karşılaşılan zorlukları aşmak için yapılan çalışmalar

4.8.1. Karşılaşılan Zorluklar

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerin öğretim programının uyarlanmasında karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüşleri sekiz grupta toplanmıştır.

1. Zaman yetmiyor.
2. Bu konuda bilgi eksikliğimiz var.
3. Destek alamıyorum.
4. Sınıf mevcudu fazla.
5. Uyarlama yapmadığım için zorluk yaşamıyorum.

6. Araç-gereç eksikliği var.
 7. Sınıfın fiziksel koşulları uygun değil.
 8. Kaynaştırma öğrencimin problem davranışları var.
- Konuya ilişkin frekansa dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -14 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Zaman yetmiyor.	9
2. Bu konuda bilgi eksikliğimiz var.	6
3. Destek alamıyorum.	5
4. Sınıf mevcudu fazla.	4
5. Uyarlama yapmadığım için zorluk yaşıyorum.	3
6. Araç-gereç eksikliği var.	1
7. Sınıfın fiziksel koşulları uygun değil.	1
8. Kaynaştırma öğrencimin problem davranışları var.	1

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dokuz tanesi zamanın yetmediği konusunda görüş belirtmişlerdir. Belkıs “*Zaman yetersiz, sınıf kalabalık öyle olunca da bu sene de beşiz bir devlet parasızlığımız var onunla koşuşturmakta öbürlerine çok fazla zaman kalmıyor.*” (G:B,33,5-7) şeklinde görüş belirtmiştir. Ebru, Hakan, Kader, Leyla, Semra, Hilal, Melek ve Ahmet’ te benzer görüş belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan altı kaynaştırma sınıfı öğretmeni de bu konudaki bilgi eksiklikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Hakan “*Bu uyarlamalarında yapılması yani benim yapmam zor. Her aşamasında zorlanıyorum açıkçası.*” (G:H,26,17-18) şeklinde ifade etmiş, Halil “*İster istemez ikilem oluşturuyor. Mesela uyarladığımız şey bazen uymayabiliyor. Düşündüğünüz gibi olmayabiliyor. Çünkü normal bir öğrenci değil. Dolayısıyla sizin ona göre uygulamaya çalıştığınız şeylerde yanlışlık olabiliyor ki biz*

bunun ne eğitimini aldık ne seminerini aldık. Bu konuda bilgimiz yok.” (G:H,65,18-21) ifadesini kullanmıştır. Diğer dört öğretmende benzer ifadelerde bulunmuşlardır.

Beş kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Serdar “*Velisi de mutlaka problem oluyor.”* (G:S,57,9-10) ifadesini kullanmış, Halil “*En çok zorlandığım şey ailesi de duyarlı değil iletişim kuramıyorum.”* (G:H,65,22-23) şeklinde destek alamadığını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dört tanesi de sınıf mevcutlarının fazla olduğunu söylemişleridir. Aysu “*26 tane çocuk var. Onlarla ilgilenirken sınıfta bir karışıklık oluyor tabi öyle bir sorunumuz var. Konsantre olamıyoruz çocuğun dikkati dağılıyor o sırada öyle sorunlar var.”* (G:A,21,3-5) ifadesini kullanmıştır. Diğer iki kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Üç kaynaştırma sınıfı öğretmeni uyarlama yapmadıkları için zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ayfer “*Uyarlama ile çok uğraşmadığım için karşılaştığım herhangi bir zorluk yok.”*(G:E,53,4-5) şeklinde zorluk yaşamadığını belirtmiş, Cansu “*Uyarlama konusunda bir çabam olmadı. Hani bu öğrencilerime uyarlıyayım böyle bir şeyi oturupta düşünmedim hiç aklıma da gelmemişti.”*(G:C,40,15-16) ifadesini kullanmış diğer kaynaştırma öğretmeni de benzer görüş belirtmiştir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden bir tanesi araç- gereç eksikliğine değinmiştir. Ebru “*Yeterli araç gereçte yok konuyla ilgili.”* (G:E,5,18-19) ifadesini kullanmıştır.

Diğer bir kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise sınıfın fiziksel koşullarının iyi olmadığını belirtmiştir. Oğuz “*Normal sınıf öğrencileri için uygun değil sınıflarımız kaynaştırma öğrencileri için çok daha zor durumda.”* (G:O,13,20-21) şeklinde görüş belirtmiştir.

Bir tane kaynaştırma sınıfı öğretmeni de kaynaştırma öğrencisinin problem davranışı olduğunu söylemiştir. Leyla bu konuda “*Öğrenciler sınıfta uyumlu olamıyorlar. Bundan da bazı sıkıntılar çıkıyor. Mesela saldırganlık ve kendini savunamama gibi.*” (G:L,84,24-25) şeklinde ifade de bulunmuştur.

4.8.2. Karşılaşılan Zorlukları Aşmak İçin Yapılan Çalışmalar

Öğretim programının uyarlanmasıyla karşılaşılan zorlukları aşmak için yapılan çalışmalara ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenleri altı farklı görüş belirtmişlerdir.

1. Destek almaya çalışıyorum.
2. Kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırıyorum.
3. Zaman artırmaya çalışıyorum.
4. Kaynaştırma öğrencisini motive edici çalışmalar yapıyorum.
5. Herhangi bir çaba sarfetmiyorum.
6. Rehabilitasyon merkezi ile paralel eğitim veriyorum.

Tablo -15 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorlukları Aşmak İçin Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Destek almaya çalışıyorum.	5
2. Kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırıyorum.	5
3. Zaman artırmaya çalışıyorum.	4
4. Kaynaştırma öğrencisini motive edici çalışmalar yapıyorum.	2
5. Herhangi bir çaba sarfetmiyorum.	2
6. Rehabilitasyon merkezi ile paralel eğitim veriyorum.	1

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden beş tanesi karşılaştıkları zorlukları aşmak için çevreden destek almaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Belkıs “*Bununla ilgili kitap okudum kitap okuyorum. Çocuğa nasıl inilir nasıl o düzeye gelir. Sorduğum kişilerden çok fazla cevap alamıyorum. Zaman takviyesi için aileden destek alıyorum. Aileye hafta sonu şunlar yapılacak diye not düşünüyorum onlar yapıyor.*” (G:B,33,12-14) ifadesinde bulunmuştur. Oğuz ise “*Materyaller konusunda diğer özel eğitim sınıf öğretmenlerimiz bizden daha bilgili olduğu için onlardan bilgi almayı yeğliyoruz her zaman. Onlarla görüşme içindeyiz neler yapabiliriz. Görüş alışverişinde bulunuyoruz bu noktada.*” (G:O,14,12-15) şeklinde görüş belirtmiştir. Üç kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden beş tanesi ise kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırmaya çalıştıkları konusunda görüş belirtmişlerdir. Aysu “*Diğerlerinden zaman kesip onlara ayırıyorum, özel ilgileniyorum*” (G:A,21,14-15) ifadesini kullanırken, Semra “*Bu zorluğu aşmak için kaynaştırma öğrencisi ile bireysel olarak ilgilenmeyi diğer öğrencileri ödevlendirdikten sonra yapmaya çalışıyorum*”(G:S,89,2-4) ifadesini kullanmıştır. Oğuz, Melek ve Ahmet’te kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırmaya çalıştıkları yönünde benzer görüşler belirtmişlerdir.

Ebru, Hakan, Serdar ve Melek karşılaştıkları zorlukları aşmak için zaman artırmaya çalıştıkları konusunda görüş belirtmişlerdir. Ebru “*Bazen konuları birleştiriyorum. Zaman konusunda işte aşmak için ne yapıyoruz ders işliyoruz birkaç tane alıştırma çözüyoruz. Gerisini ev ödevi olarak veriyorum.*” (G:E,6,2-4) şeklinde görüş belirtmiştir. Hakan ise “*Bazen zaman için diğer öğrencilerin yardımını alıyorum. Bunun dışında bir şey yaptığım söylenemez.*” (G:H,26,21-22) ifadesinde bulunmuştur.

Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinden Aysu ve Hilal kaynaştırma öğrencisini motive edici çalışmalarda bulunduklarını belirtmişlerdir. Aysu “*Onlara ayrı hediyeler alıyorum işte başarılı oldukları zaman heveslensinler böyle diye zaten sürekli bir*

motivasyon çalışması içerisindeyiz sen yaparsın bunların hepsini geçersin o şekilde okudu yani. Cesaretlendirmeye çalışıyorum.” (G:E,21,16-19) şeklinde ifade etmiş, Hilal ise *“Bu zaman sorununu aşmak için kaynaştırma öğrencisini bazen en sevdiği arkadaşı ile oturtuyorum. Soruyorum kiminle oturmak istediğini. Sağlıklı güzel bir şekilde etkinliğini tamamlıyor arkadaşları ona yardımcı oluyor gözlüyor.” (G:H,93,13-15)* ifadesini kullanmıştır.

Kader ve Leyla ise herhangi bir çalışma yapmadıklarını söylemişlerdir. Kader *“Bu sorunu aşmak için ekstra bir şey yapmıyorum yettiği kadar yapıyoruz çalışmalarımızı.” (G:K,70,6-7)* Leyla *“Normal öğrencilerimin de seviyeleri düşük olduğu için zaman ayıramıyorum onlara da. Bir şey yapamıyorum.” (G:L,85,2-3)* ifadelerini kullanmışlardır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden Serkan ise *“Rehabilitasyon paralelinde eğitimlerini vermeye çalışıyorum.” (G:S,81,9-10)* ifadesini kullanmıştır.

4.9. Öğretimin Uyarlanmasında Alınan Destekler

Öğretimin uyarlanmasında alınan destekler dört alt temada incelenmiştir. Bunlar:

1. Okul yönetiminden alınan destekler
2. Rehberlik Araştırma Merkezi’nden alınan destekler
3. Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan destekler
4. Ailelerden alınan destekler

4.9.1. Öğretimin Uyarlanmasında Okul Yönetiminden Alınan Destekler

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimin uyarlanmasında okul yönetiminden alınan destekler konusunda iki farklı görüş belirtmişlerdir.

Konuya ilişkin frekansa dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -16 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında Okul Yönetiminden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Okul yönetiminden destek alıyorum.	9
2. Okul yönetiminden destek almıyorum	9

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dokuz tanesi okul yönetiminden destek aldıklarını belirtmişlerdir. Semra bu konuda “*Okul yönetiminden alıyorum. Materyal sağlıyor.Cd, kitap vb.*” (G:S,89,11) şeklinde görüş belirtmiş, Oğuz “*Okul yönetiminden destek almaktayız. Başta okul müdürümüz özel eğitim sınıf öğretmenlerimizle bu konuda sık sık görüşmemizi istiyor. Artı bu bahsettiğimiz açılan kurslarda seminerler de almamız için kendiside görüş belirtiyor sürekli bizlere faydalı olacağını söylüyor. Materyaller konusunda materyallerimiz her zaman hepinize açık istediğiniz zaman kullanabilirsiniz diyor.*” (G:O,14,24-27) ifadesini kullanmıştır. Ebru, Aysu, Hakan, Serdar, Kader, Hasan ve Hilal’de benzer ifadeler kullanmışlardır.

Görüşme yapılan diğer dokuz tane kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise okul yönetiminden destek alamadıklarını söylemişlerdir. Bu konuda Belkıs “*Okul yönetiminden hiç destek alamadım çünkü bu konuda bir şey bilmiyorlar.*” (G:B,34,1-2) ifadesini kullanmış, Leyla “*Okul yönetiminden sadece rama gönderirken işlemlerde destek aldım*” (G:L,85,9-10) şeklinde ifadede bulunmuştur. Diğer görüşülen yedi kaynaştırma sınıfı öğretmeni de okul yönetiminden öğretimin uyarlanması konusunda destek alamadıklarını belirtmişlerdir.

4.9.2. Öğretimin Uyarlanmasında Rehberlik Araştırma Merkezi'nden Alınan Destekler

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimin uyarlanmasında rehberlik araştırma merkezinden alınan destekler konusunda üç farklı görüş belirtmişlerdir.

Konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -17 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında Rehberlik Araştırma Merkezi'nden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Rehberlik Araştırma Merkezi'nden destek almıyorum.	15
2. Rehberlik Araştırma Merkezi'nden kısmen destek almıyorum.	2
3. Rehberlik Araştırma Merkezi'nden destek alıyorum.	1

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden on beş tanesi RAM'dan destek almadıklarını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin Hasan “*RAM dan almadım şu an için.*” (G:H,77,10) ifadesini kullanmış, Semra “*Öğrenci sorunlarına ilişkin bilgi veriyorlar. Ama öğretimi uyarlanmasına ilişkin yok almıyorum.*” (G:S,89,12-13) şeklinde bu konuda destek almadığını belirtmiştir.

Ayfer ve Serkan ise RAM'dan kısmen destek aldıklarını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin Ayfer “*RAM dan bep aldık başka destek yok*” (G:A,53,13), Serkan “*RAM dan kısmen alabiliyorum.*” (G:S,81,17) ifadelerini kullanmışlardır.

Serdar “*RAM dan alıyorum. Program aldım (bep) ve sorularıma cevap alıyorum.*” (G:S,57,22) ifadesini kullanarak destek aldığını belirtmiştir.

4.9.3. Öğretimin Uyarlanmasında Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Destekler

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimin uyarlanmasında Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan destekler konusunda iki farklı görüş belirtmişlerdir.

Konuya ilişkin frekansa dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -18 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Milli Eğitim Müdürlüğü'nden destek almıyorum.	17
2. Milli Eğitim Müdürlüğü'nden kısmen destek alıyorum.	1

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden 17 tanesi Milli Eğitim Müdürlüğü'nden destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Oğuz “*Milli eğitim müdürlüğünün bize ulaştığı yok bizde onlara şu an ulaşamıyoruz. Şu an için destek aldığımı düşünemiyorum.*” (G:O,15,8-9) ifadesini kullanmıştır. Diğer on altı kaynaştırma sınıfı öğretmeni de benzer ifadelerde bulunmuşlardır.

Ebru ise Milli Eğitim Müdürlüğü'nden kısmen destek aldığını “*Aktif öğrenme ile ilgili bir kurs verildi. Milli Eğitim Müdürlüğü veriyor herhalde. Biraz daha bu programa yönelik kaynaştırma eğitimine yönelik bir kurstu mesela aktif öğrenme. Genel olarak verilmiş bir kurs. Bunun dışında herhangi bir şey yok.*” (G:E,6,21-24) şeklinde ifade etmiştir.

4.9.4. Öğretimin Uyarlanmasında Ailelerden Alınan Destekler

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimin uyarlanmasında ailelerden alınan destekler konusunda üç farklı görüş belirtmişlerdir.

Konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -19 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasında Ailelerden Alınan Desteklere İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Ailelerden destek almıyorum.	10
2. Ailelerden kısmen destek alıyorum.	5
3. Ailelerden destek alıyorum.	3

Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden on tanesi ailelerden destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Melek “*Ailesinden destek almıyorum.*” (G:M,98,22) şeklinde destek alamadığını belirtmiştir. Diğer dokuz kaynaştırma sınıfı öğretmeni de bu konuda destek alamadığını belirtmişlerdir.

Görüşülen beş kaynaştırma sınıfı öğretmeni kısmen destek aldıklarını söylemişlerdir. Belkis “*Birinin ailesinden destek hiç almadım diğerinden alıyorum. Bu da çok fark etti mesela destek aldığım ailenin çocuğu çok ilerledi. Yazması okuması her şeyi ilerledi ama diğeri bir gün gelip bir gün gelmeyen bir çocuk çok fazla bir şey gözleyemiyorum.*” (G:B,34,23-25) şeklinde görüş belirtmiş, Serdar “*Aileden destek olarak kaynak temini vs. konusunda bir kısım destek yapıyor yani kısmen alıyorum diyebilirim.*” (G:S,57,24-25) ifadesini kullanmıştır. Aysu, Ayfer ve Leyla’ da benzer ifadeler kullanmışlardır.

Kader, Semra ve Hilal ise ailelerden destek aldıklarını belirtmişlerdir. Kader *“Ailelerden çok destek alıyorum. İki günde bir gelir ne yaptınız hocam nasıl yardımcı olabilirim diye. Çocuğunun tiyatro kursuna gitmesini sağladılar. Aktif öğrenci kursuna katılıyor eğitim alıyor. Yani aile ilgili.”* (G:K,70,18-20) ifadesini kullanmış, Semra *“Ailelerden oldukça ilgili çocuğunun problemini kabul ediyor. Takip ediyorlar durumunu ve bana yardımcı oluyorlar çalışmalarda.”* (G:S,89,16-18) şeklinde görüş belirtmiştir. Hilal ise *“Ailesinden destek alıyorum. Benim yönergelerimi uyguluyorlar. Yapılan çalışmaları harfiyen uyguluyorlar. İletişimimiz iyi.”* (G:H,94,1-2) ifadesini kullanmıştır.

4.10. Konuya İlişkin Düşünceler

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri konuya ilişkin farklı görüşlerde bulunmuşlardır. Bunlar:

1. Sınıf öğretmenlerine bu konuda hizmet içi eğitim verilmeli
2. Bu konuda bize destek verilmeli
3. Kaynaştırma uygulamalarını benimsemiyorum.
4. Bu konuda bilgisizim.
5. Destek hizmetler verilmeli
6. Aileler eğitilmeli.
7. Her okulun rehber öğretmeni olmalı.
8. Kaynaştırma uygulamasında başarılı değilim.
9. Okul yönetimi bu konuda bilgilendirilmeli.
10. Kaynaştırma öğrencileri aynı zamanda özel kurumlara devam etmeli.
11. Üniversitede kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmeli.
12. Müfettişler özel eğitim konusunda bilgi sahibi olmalı.

Konuya ilişkin frekans dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo -20 Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Konuya İlişkin Görüşleri

Madde	Frekans
1. Sınıf öğretmenlerine bu konuda hizmet içi eğitim verilmeli	7
2. Bu konuda bize destek verilmeli	6
3. Kaynaştırma uygulamalarını benimsemiyorum.	5
4. Bu konuda bilgisizim.	3
5. Destek hizmetler verilmeli	3
6. Aileler eğitilmeli.	2
7. Her okulun rehber öğretmeni olmalı.	1
8. Kaynaştırma uygulamasında başarılı değilim.	1
9. Okul yönetimi bu konuda bilgilendirilmeli.	1
10. Kaynaştırma öğrencileri aynı zamanda özel kurumlara devam etmeli.	1
11. Üniversitede kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmeli.	1
12. Müfettişler özel eğitim konusunda bilgi sahibi olmalı.	

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden yedi tanesi sınıf öğretmenlerine kaynaştırma ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ebru “*Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimler yada kurslar verilse çok güzel olur ama bazen oluyor şunu da belirteyim çok donanımlı bilgili kişiler gelmiyor. Bilmiyorum ben yeterli bulmuyorum. Yani üniversiteden mesela gelseler çok daha güzel olur bu konuda araştırma yapmış biri hatta yurt dışındaki çalışmalara katılmış bu konuda çok daha kapsamlı insanların gelip eğitim vermesini isterdim. Bana bir şeyler katmalı alabilmeliyim. Boşu boşuna gidip orada iş olsun diye bir şeyle yapılmamalı.*” (G:E,7,25-

30) ifadesini kullanmış, Serkan “*Tek isteğim teknik anlamda yapılamıyorsa sınıf öğretmenlerini hizmet içi eğitime almalarını istiyorum.*” (G:S,81,22-23) ifadesini kullanmıştır. Oğuz, Cansu, Leyla, Semra ve Melek’te benzer ifadeler kullanmışlardır.

Altı kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise kendilerine destek verilmesi hususunda görüş belirtmişlerdir. Hasan bu konuda “*Bir de öğretmen elinden geldiği kadar yapmaya çalışıyor ama aileden ramdan ya da milli eğitimden destek almadığı zaman bir başarı elde edilemiyor. Bu birlikteliğin koordineli bir şekilde yapılması gerekiyor bana göre.*” (G:H,77,17-19) ifadesini kullanmış, Leyla “*Ramlar gerçek anlamda öğretmenlerle diyalog içerisine girmesi gerekir.*” (G:L,85,18-19) şeklinde görüş belirtmiştir. Belkıs, Serkan, Hilal ve Ahmet’te kendilerine destek verilmesi gerektiği konusunda görüş belirtmişlerdir.

Oğuz, Hakan, Serdar, Leyla, Ahmet kaynaştırma uygulamasını benimsemedikleri yönünde ifadelerde bulunmuşlardır. Hakan “*BEP uygulaması yapıyoruz ama bep yok. Formalite alınıp uygulanması da mümkün değil. Diğer öğrencileri de gözetmek zorunda kalıyoruz. Aktif öğrencilerim çok sitem ediyorlar. Yani bu uygulamayı pek benimsemiyorum.*” (G:H,27,14-16) ifadesini kullanarak kaynaştırma uygulamasını doğrudan benimsemediğini belirtmiştir. Oğuz, Serdar, Leyla ve Ahmet ise kaynaştırma öğrencilerinin ayrı sınıflarda eğitilmelerini ifade etmişlerdir. Oğuz bu konuda “*Sadece bu öğrencilerin toplu olduğu bir sınıf oluşturulabilir diye düşünüyorum. Bütün kaynaştırma öğrencilerinin bir araya toplandığı bir sınıf oluşturulabilir. Çünkü sınıfta bir kaynaştırma öğrencisi olduğu zaman diğer öğrencilere ayrılan zamandan da çalmış gibi hissediyor kendisini düşüncelerim bunlar bu noktada.*” (G:O,15,25-28) şeklinde görüş belirtmiştir. Serdar “*Rehabilitasyonlarda eğitilmesi aynı ortamda kendi seviyesine uygun okulda eğitilmesi gerekir bence. Okuma yazması varsa eğer belki o zaman kaynaştırmaya sıcak bakabilirim. Okuma yazma yok benimkinde. Bu öğrenciye eğitim vermek asıl işlerimin dışında gibi geliyor bana.*” (G:S,58,4-7) ifadesini kullanmıştır.

Belkıs, Cansu ve Halil bu konuda bilgisiz olduklarını belirtmiştir. Belkıs “Okulumuz bünyesindeki kaynaştırma uygulamasını yeterli bulmuyorum bende var arkadaşım da var hiçbir şey bildiğimiz yok. Kendi çabalarımızla ne yaparsak o.” (G:B,35,10-12) ifadesini kullanmıştır.

Aysu, Serdar ve Ahmet destek hizmetlerin verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ahmet “Sınıflarda ortak olarak hareket edebilir. 1-2 saat bende olursa diğer saatlerde kendi özel sınıfında olsun.” (G:A,104,11-12) ifadesini kullanmıştır. Aysu “Ana dersleri çalıştıracak başka bir öğretmen olsa çocuk o dersten gidip başka yerde bireysel çalışsa normal derslerde yine ben alsam” (G:A,23,17-18) şeklinde görüş belirtmiştir.

Hasan ve Melek ise ailelerin eğitilmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmişlerdir. Hasan “Bu konuda başarı sağlamak istiyorsak bu çocukların ailelerine yönelik eğitim çalışmasının yapılması gerekir. Bilinçlendirilmesi gerekiyor.” (G:H,77,15-16) ifadesini kullanmış, Melek ise “Velilerde bu konuda eğitilebilir.” (G:M,99,5) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Belkıs “En azından kaynaştırma sınıfı açılması imkansız ama her okulda bir tane rehberlik öğretmeni olsa ve ben bu konuyu bilmiyorum demeden kenara çekilmeden uğraşsa.” (G:B,35,5-7) ifadesini kullanarak her okulun rehber öğretmeni olması gerektiğini belirtmiştir.

Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinden Halil ise kaynaştırma uygulamasında kendisini başarılı bulmadığını belirtmiştir. Halil “Kaynaştırma eğitiminde başarılı olduğumu düşünmüyorum. Öğretmenler bu bilgilerden yoksun. Öğretmenlerin gözetiminde yapılmasını geçiştirme olarak düşünüyorum.” (G:H,66,14-16) ifadesini kullanmıştır.

Melek okul yönetiminin bu konuda bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Melek bu konuda “*İdarenin de bu konuda bilgilendirilmesini istiyorum.*” (G:M,99,4) ifadesini kullanmıştır.

Bir kaynaştırma sınıf öğretmeni ise kaynaştırma öğrencisinin özel kurumlara devam etmesinin kendilerine destek olacağını belirtmiştir. Ayfer “*Özel okuldan bu tür çocukların destek alması işimizi biraz daha kolaylaştırır. Biraz daha gelişim kaydedebilir.*” (G:A,53,18-19) ifadesini kullanmıştır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden Ahmet üniversitede kaynaştırma dersi verilmesi gerektiğini ve kendilerini denetleyen müfettişlerin bu konuda bilgi sahibi olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Ahmet “*Üniversitede sınıf öğretmenlerine kaynaştırma dersi adı altında gerçekçi bir ders verilmeli. Teftişlerde kaynaştırma öğrencisini bildiği halde ne çalışma yaptığımız soran yok. Aynı soruları kaynaştırma öğrencisine soruyor niye bilmiyor diye öğretmeni suçlu konuma düşürüyor.*” (G:A,104,21-25) şeklinde görüş belirtmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde, bulgulardaki tema, alt temaların tartışması ve literatürle karşılaştırmaları yer almaktadır.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin on dört tanesi, kaynaştırma öğrencisine uygun sıra düzeni oluşturduklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi için oluşturmuş oldukları sıra düzeni öğretim ortamının uyarlanması açısından önemli olabilir. Araştırma bulgularında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bu konudaki uygulamalarının eksik olduğu görülmektedir. Çünkü öğretim ortamının düzenlenmesi konusunda yaptıkları uyarlamalar, kaynaştırma öğrencileri için uygun sıra düzeninin oluşturulmasının üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kaynaştırma sınıfları incelendiğinde ise öğretmenlerin materyallere erişilebilirlik, sınıf ikliminin düzenlenmesi, öğrenci gruplarının oluşturulması konusunda uygulama yapmadıkları görülmektedir. Sınıf içinde yapılacak düzenlemelerin, uyarlamaların temel amacı; öğrencilerin sınıf etkinliklerine en üst düzeyde katılımlarını sağlamaktır. Buna göre öğretimde uyarlama, akranlarından farklı eğitim gereksinimleri olan öğrencilerin sınıf içinde gerçekleştirilen etkinliklere katılımını artırmak için çeşitli düzenlemelerin, değişikliklerin yapılması sürecidir. Bu değişiklikler: sınıfın düzenlenmesinde, öğrenci gruplarının oluşturulmasında, öğretim materyalleri ve yöntemlerinde yapılan değişikliklerdir (Friend ve Bursuck, 2002).

Amaçlarda yapılan uyarlamalara ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenleri, farklı şekillerde amaçlarda uyarlama çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Fakat kaynaştırma öğrencilerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarının olmaması ve kaynaştırma sınıfı

öğretmenlerinin amaçlarda yaptıkları uyarlamaların hazırlık yapılmadan uygulama esnasında düşünülmesi, amaçlarda yaptıkları uyarlamaların ne derece etkili olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu Nizamoğlu (2006)'nın yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin belirlendiği çalışmada, sınıf öğretmenlerinin amaç belirlemede sistemli bir çalışma içerisinde olmadıkları ve kendi yöntemlerine göre yazılı olmayan amaçlar belirledikleri saptanmıştır. Öğrencilerin gereksinimlerinin ve öğrenme düzeylerinin çeşitlilik göstermesi durumunda, sunulan öğretimin etkili olabilmesi için öğretimde farklı bir planlama yapılması gereklidir (Tekin, 2005). Sınıftaki kaynaştırma öğrencileri için uygun öğretimsel uyarlamaların yapılması, öğretmenin, öğrencilerin güçlü yönlerini, gereksinimlerini ve öğrenme özelliklerini çok iyi değerlendirebilmesiyle ve değerlendirme sonuçlarına dayalı planlama yapmasıyla gerçekleşmektedir (Kırcaali-İftar ve Batu, 1998).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, sınıflarında soru-cevap, dramatizasyon, yaparak yaşayarak öğretim yöntemi ve demonstrasyon yöntemlerini daha çok kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin, sınıflarında uygulayacakları öğretim yöntemlerinin etkililik ve sınırlılıklarını bilmeleri ve seçtikleri yöntemi uygulayabilmeleri öğrenmenin gerçekleşmesinde en önemli faktörlerden biridir (Özmen, 2005).

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kullanmış oldukları yöntemlerden en çok soru cevap yönteminde ve kaynaştırma öğrencilerinin uygulama çalışmalarında uyarlama yaptıkları görülmektedir.

Görüşme yapılan on kaynaştırma sınıfı öğretmeni kullandıkları materyallerde, kaynaştırma öğrencisi için uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Materyallerde uyarlama çalışması yapmayan on öğretmenden altısının lisans eğitiminin öğretmenlik mesleği dışında olması ise dikkat çekicidir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin

kullandıkları materyallerde uyarlama yapmaması öğretim sürecini etkileyebilir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, uygun materyal kullanması kazandırılması gereken hedefe daha çabuk ve etkili bir şekilde ulaşılmasını sağlayabilir. Uygun materyal kullanımının olmaması halinde kaynaştırma sınıfı öğretmenin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmasını ve zamanı etkili bir şekilde kullanmasını etkileyebilir. Öğrenmenin kolaylaştırılması açısından, öğrenilecek olanın somutlaşmasını sağlayan değişik görsel işitsel materyallerin kullanımı da sınıf içi öğrenme etkinliklerinin daha verimli olmasını sağlamaktadır (Yalın, 2007).

Materyallerde uyarlama yaptığı yönünde görüş bildiren kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin materyalleri uyarlarken en çok dikkat çekici olması ve amaca uygun olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Uyarlanan materyallerin bu noktalarına dikkat etmeleri materyallerin etkili olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dokuz kişinin içeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmadığı görülmektedir. Diğer kaynaştırma sınıfı öğretmenleri ise içerikte basitleştirme, farklılaştırma ve amaca uygun içerik hazırladıklarını belirtmişlerdir. Fakat içeriğin hazırlanmasında farklı şekilde uyarlamalar yapan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin planlarında bunların olmaması ve öğretim esnasında kısa bir sürede bunu gerçekleştirmeye çalışmaları ne derece etkili bir içerik uyarlaması yaptıklarını düşündürmektedir. Öğretimi planlama, öğretim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Öğretim sürecinin başarısı, büyük ölçüde öğretimin nitelikli bir şekilde planlanmasına bağlıdır (Senemoğlu, 2001).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin içeriğin sunumunda yaptıkları uyarlamaların daha çok kullandıkları yöntemlerde olduğunu belirtmişlerdir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sadece içeriğin sunumunda kullandıkları yöntemlerde, uyarlama yaptıklarını belirtmeleri sunum uyarlamalarının eksik olduğunu göstermektedir. Çünkü sunum uyarlamaları olarak belirtilen ders

amacının açıklanması, öğrenciyi öğrenmeye hazırlama, önceki bilgileri hatırlatma, basit dil kullanımı gibi uygulamalara yer vermedikleri görülmektedir. Bu da içeriğin sunumunda yapılan uyarlamaların sınırlı kaldığını göstermektedir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri sözlü, test, gözlem, klasik sınav, derse katılım ve performans ödevlerini ölçme ve değerlendirme tekniği olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Kullanılan bu ölçme ve değerlendirme tekniklerinden ise sözlü ve performans ödevlerinde uyarlamaya gittikleri görülmektedir. İki kaynaştırma sınıfı öğretmeni ise ölçmede uyarlama yapmadıkları sadece değerlendirmelerini farklı yaptıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sözlü, test, gözlem ölçme ve değerlendirme tekniklerini daha çok kullanmalarına rağmen sözlü ve performans ödevlerinde uyarlamaya gitmeleri ise dikkat çekicidir. Bu bulgular, kaynaştırma sınıfı öğrencilerinin belirlenen hedeflere ne derece ulaşp ulaşamadıklarının tespitinin tam anlamıyla yapılmadığını, ölçme ve değerlendirme çalışmaları sonucunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, kendi değerlendirmelerini ve geri dönütler vermeyi gerektiği kadar yapamadıklarını düşündürmektedir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri en çok öğretimin uyarlanmasında zaman konusunda sıkıntı çektiklerini belirtmişlerdir. Zamanın yetmemesi kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanı ve kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yaptıkları uyarlamalardaki verimliliği de etkileyebilir. Bunun dışında görüşülen öğretmenler öğretimin uyarlanması konusunda bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu bulgu da kaynaştırma ile ilgili hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin az olmasıyla örtüşmektedir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanması konusunda destek alamamaları da ayrı bir zorluk olarak görüşülen öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu husus da ülkemizde etkili kaynaştırma uygulamalarının tam olarak yapılamadığına işaret edebilir. Kaynaştırma özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek hizmet sağlanarak gerçekleştirilirse sağlıklı olarak uygulanabilecek bir süreçtir (Kırcaali-İftar, G. ve Batu, S. 1998). Araştırma bulgularında kaynaştırma sınıflarındaki

sınıf mevcutlarının bazı sınıflarda yönetmeliğe uymaması da göze çarpmaktadır. Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri de bunu dile getirmişlerdir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde "Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir." ibaresi yer almaktadır (Ö.H.Y. 2006). Görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin uyarlama yapmadıkları için zorluk yaşamadıklarını belirtmeleri, karşılaştıkları zorluklar olarak araç gereç eksikliği, sınıfın fiziksel koşullarının uygun olmaması ve kaynaştırma öğrencisinin problem davranışının olmasını belirtmeleri öğretimin uyarlanması konusunda bilgi sahibi olmadıklarını destekler niteliktedir.

Karşılaştıkları zorlukları aşmak için yaptıkları çalışmalara yönelik sorulan soruya kaynaştırma sınıfı öğretmenleri daha çok destek almaya ve kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırmaya çalıştıkları belirterek yanıtlamışlardır. Bunların dışında rehabilitasyon merkezleri paralelinde eğitim verdikleri ve kaynaştırma öğrencisini motive edici çalışmalara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin büyük bölümünün zorlukları aşmak için çaba göstermeleri kaynaştırma öğrencileri için bir şeyler yapma isteği içerisinde olduklarını düşündürmektedir. Bu da etkili kaynaştırma uygulamaları açısından önemli bir etken olabilir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden dokuz kişi öğretimin uyarlanmasında okul yönetiminden destek aldığını belirtmişlerdir. Destek aldığını belirten öğretmenlerin verdikleri cevaplarda okul yönetiminin daha çok materyal konusunda destek verdiğini belirtmeleri ise dikkat çekicidir. Bu bulgular kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin her ne kadar okul yönetimin destek aldıklarını belirseler de tam destek alamadıklarını

düşündürmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerin diğer yarısı da okul yönetiminden tam olarak destek alamadıklarını açıkça belirtmişlerdir.

Rehberlik araştırma merkezinden destek alma konusunda ise kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun destek alamadıkları görülmektedir. Araştırma bulguları, rehberlik araştırma merkezinin kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bu konuda yalnız bıraktığını göstermektedir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri milli eğitim müdürlüğünden destek almadıklarını açık bir şekilde dile getirmişlerdir. İl milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma konusundaki bilgileri üzerine yapılan araştırmada kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür (Yıkımsı, 2006). Bu araştırma sonucu kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin destek alamamalarının nedenleri arasında olabilir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden on kişinin ailelerden destek almadıklarını belirtmeleri ise önemli bir bulgudur. Ailelerin ilgilenmemeleri kaynaştırma uygulamasını da etkilemektedir. Kargın ve diğerlerinin (2003) kaynaştırma uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve anne babaların görüşlerini inceledikleri çalışmada bu bulguyu destekler niteliktedir. Bu çalışmada anne babaların bilgi gereksinimlerinin karşılanması ile çocuklarının eğitime daha çok katılmaları ve öğretmen ile daha fazla işbirliği yapmaları beklendiği belirtilmiştir. Araştırma bulgularında aileden destek aldığını belirten kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin bu çocuklardaki gelişimlerin belirgin olduğunu ifade etmeleri ise aradaki farkı görmek açısından önemlidir.

Konuya ilişkin düşüncelerde kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden yedi kişi kendilerine kaynaştırma konusunda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu bulgu kendisini öğretimin uyarlanması konusunda bilgisiz olarak

nitelendiren kaynaştırma sınıfı öğretmenleri ile de paralellik göstermektedir. Kaynaştırma uygulamasına yönelik öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini inceleyen araştırmaların bulguları bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Araştırmaların bulguları öğretmenlerin ve yöneticilerin bu konuda bilgilendirilmesi, fiziksel düzenleme ve donanımın sağlanması gerektiğini göstermektedir (Gözün ve Yıkılmış, 2005; Yıkılmış ve Sazak Pınar, 2005; Avcıoğlu ve diğerleri, 2005; Uysal, 2004; Batu, 2000; Uysal, 1997).

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kendilerine destek verilmesi gerektiği konusundaki düşünceleri ise kendilerinin yalnız bırakıldığına işaret etmektedir. Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin destek hizmetlerin kendilerine verilmesi gerektiği düşüncesi görev yaptıkları okullarda destek hizmetlerin tam anlamıyla olmaması ile örtüşmektedir. Bu bulgu kaynaştırma uygulamalarının etkililiğini etkileyebilir.

Araştırmanın bulgularında ailelerin eğitilmesi, her okulun rehber öğretmeni olmasına yönelik görüş belirtilmesi kaynaştırma uygulamasının başarılı yürütülmesi için önemli bir noktadır. Öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlendiği araştırmaların çoğunda bulgular ailelerin bilgilendirilmesi gerektiğini göstermektedir (Gözün ve Yıkılmış, 2005; Yıkılmış ve Sazak-Pınar, 2005; Uysal, 2004).

Öğretimsel uyarlama konusunda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği, üniversitede kaynaştırma ile ilgili bilgi verilmesi ve bilgi sahibi olmadıkları yönünde görüş belirten kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin fazla olması ise dikkat çekicidir.

Bunların yanında kaynaştırma sınıfı öğretmenleri okul yönetiminin ve müfettişlerin bu konuda bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Kargın ve diğerlerinin (2003), öğretmen ve yöneticilerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında okul müdürlerinin büyük

çoğunluğu yeterli bilgiye sahip eleman olmadığını, kaynaştırma öğrencisi gelmeden önce ortam, öğretmen ve diğer öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına hazırlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri kaynaştırılan öğrencilerin aynı zamanda özel eğitim kurumuna devam etmesi gerektiği, en azından okuma yazma bilmesi gerektiği düşüncesini dile getirmişleridir. Bu da kaynaştırılan öğrencilerde aranması gereken özellikler olarak dikkate alınabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Yapılan bu çalışma ile kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlamaya ilişkin görüşleri belirlenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmada on sekiz kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Verilerin toplanması, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine on bir soru sorulmuştur. Görüşmeler tamamlandıktan sonra kayıtların yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Tüm veriler okunarak verilerin bir bütün olarak görülmesi sağlanmış ve olası kategoriler çıkarılmıştır. Sonra kodlama dosyalarından temalar oluşturulmuştur. Daha sonra kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin konuşmalarından alıntılar yapılarak veriler düzenlenmiştir. Bu işlem yapılarak elde edilen başlıklar araştırmanın temalarını, alt başlıklar ise alt temalarını oluşturmuştur.

Elde edilen bulgular, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermiştir.

Görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğu öğretim ortamının düzenlenmesinde sıra düzenine dikkat ettiğini belirtmiş diğer ortam düzenlemelerine yer vermemişlerdir.

İlköğretim programında belirtilen amaçların uyarlanmasına ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin görüşleri farklılık göstermektedir. Dersin işlenişi esnasında ilköğretim programında belirtilen amaçlarda basitleştirmeler yaptıklarına yönelik görüşlerin sayısı fazla olmakla beraber ek amaçlar belirleme, temel amaçları alma, seviyeye uygun amaçlar belirleme, amaçlarda farklılaştırmalar yapmaya ilişkin görüşler de belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri kullandıkları yöntemlere yönelik olarak soru-cevap, dramatizasyon, yaparak yaşayarak ve demonstrasyon öğretim yöntemlerini daha çok kullandıklarını belirtmişlerdir. Kullandıkları yöntemlerin uyarlanmasına ilişkin ise kaynaştırma öğrencisinin uygulama çalışmalarında uyarlamalarda yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunun yanında soru-cevap yönteminde uyarlamalar yaptıklarına ve örgütlemelere yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinden kullandıkları materyallerde uyarlama yapmadıkları yönünde görüş belirten öğretmenlerin fazla olduğu görülmektedir. Materyallerde uyarlama yapanların ise sadece matematik dersi için materyal hazırladıkları, alt sınıf araç- gereçlerini ve teknolojik araç-gereçleri kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Materyallerde uyarlama yapan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin uyarladıkları materyallerin dikkat çekici olmasına ve amaca uygun olması konusunda yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunun yanında seviyeye uygunluk, zara verici olmaması, sağlanabilir ve çocuğun fikrini almaya da dikkat ettikleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğu içeriğin hazırlanmasında uyarlama yapmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. İçeriğin hazırlanmasında uyarlama yapan kaynaştırma sınıfı öğretmenleri ise farklı görüşlerde bulunmuşlardır. Bu görüşler içerikte

basitleştirmeler yapma, amaca uygun içerik hazırlama, içerikte farklılaştırmalar yapma konularında yoğunlaşmaktadır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin içeriğin sunumunda yaptıkları uyarlamaların daha çok kullandıkları yöntemlerde olduğu görülmektedir. Bunun yanında ilgi çekici materyal kullanımı, kaynaştırma öğrencisinin dikkatini çekecek uyaran verme ve sunumlarında uyarlama yapmadıkları yönünde görüş belirtenlerde olmuştur.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenleri sınıflarında sözlü, test, gözlem, klasik sınav, derse katılım ve performans ödevleri ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Kullandıkları sözlü, test, gözlem ölçme ve değerlendirme tekniklerinde uyarlamaya gittikleri görülmektedir. Sadece değerlendirmeyi farklı yaptıkları yönünde görüş belirten kaynaştırma sınıfı öğretmenleri de bulunmaktadır.

Öğretimin uyarlanması konusunda karşılaşılan zorluklara ilişkin kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin görüşlerinin zamanın yetmediği, bu konuda bilgi eksikliklerinin olduğu, destek alamadıkları ve sınıf mevcutlarının fazla olması konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Fiziksel koşulların uygun olmayışı, araç-gereç eksikliği ve kaynaştırma öğrencisinin problem davranışının olması yönünde zorluk yaşadıklarını belirten kaynaştırma sınıfı öğretmenleri de bulunmaktadır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğu, bu zorlukları aşmak için destek almaya, kaynaştırma öğrencisine fazla zaman ayırmaya, zaman artırmaya çalıştıklarını ve kaynaştırma öğrencisini motive edici çalışmalara yer verdikleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

Okul yönetiminden öğretimin uyarlanması konusunda alınan desteklere ilişkin olarak görüşülen kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yarısı destek aldıklarını, diğer yarısı

ise destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Destek alanların ise sadece materyaller temininde okul yönetiminden destek aldıkları görülmüştür.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğu rehberlik araştırma merkezinden ve ailelerden destek alamadıklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin konuya ilişkin düşünceleri ise geniş bir dağılım göstermektedir. Görüşlerin daha çok bu konuda hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, kendilerine destek verilmesi, kaynaştırma uygulamalarını benimsemedikleri ve bu konuda bilgi sahibi olmadıkları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunların dışında ailelerin eğitilmesi, müfettişlerin ve okul yönetiminin bu konuda bilgi sahibi olması, üniversitede kaynaştırma ile ilgili ders verilmesi, her okulun rehber öğretmenin olması, özel kurumlara da kaynaştırma öğrencisinin devam etmesinin gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

6.2. ÖNERİLER

Araştırma planlanıp, sonuçlandırılmasına kadar geçen süre içinde karşılaşılan sorunlar ve ilgili literatür incelemeleri göz önüne alındığında konuya ilişkin ileride yapılacak araştırmalara ve uygulamalara yönelik şu öneriler geliştirilebilir;

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Sınıf öğretmenlerine öğretim öncesi yapılması gereken uyarlamalara yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.
2. Sınıf öğretmenlerine öğretimin sunumunda yapılması gereken uyarlamalara yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.
3. Sınıf öğretmenlerine öğretim sonu yapılması gereken uyarlamalara yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.

4. Kaynaştırma uygulaması yapılan okullarda özel eğitim destek hizmetleri sağlanabilir.
5. Kaynaştırma sınıflarının fiziksel koşulları daha uygun hale getirilebilir.
6. Okul yönetimlerine kaynaştırma eğitimi konusunda hizmet içi eğitim verilebilir.

6.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırmanın daha fazla kaynaştırma sınıfı öğretmeni ile yapılabilir.
2. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine öğretimin uyarlanmasına yönelik bilgilendirme programı uygulandıktan sonra ve bilgilendirme programı uygulanmadan önce öğretimin uyarlanmasına ilişkin uygulamaları karşılaştırılabilir.
3. Farklı derslerde kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yaptıkları uyarlamalar araştırılabilir.
4. Nitel araştırmada veri toplama tekniklerinden gözlem ve döküman incelemesi yöntemi kullanılarak kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Allan, J., Sproul, G. **Mainstreaming Readings and Activities for Counsellors and Teachers.** University of Toronto: Guidance Centre, 1985.

“Affleck, J. Q., Madge, S., Adams, A. And Lowenbraun, S. İntegrated Classroom Versus Resource Model: Academic Viability And Effectiveness. *Exceptional Children*, 54,339-348 1988” Aktaran Özmen, R. Güzel. “Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler,” (Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş.** Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

Ataman, A. **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş.** Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Eylül, 2003.

Avcıoğlu, H., Eldeniz-Çetin, M., Özbey, F. Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. **14. Ulusal Özel eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar.** Kök Yayıncılık, 2005.

Barbara, J. ve diğerleri. **İmplementing Instructional Adaptations For Students With Disabilities İn İncusieve Classrooms.** Remedial and Special Education. Vol.19, Issue 2. 1998

Başar, Hüseyin. **Sınıf Yönetimi.** Ankara: Pegama Yayıncılık, Ocak, 2001.

Batu, S. **Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırılmaya İlişkin Görüş ve Önerileri.** Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1242, 2000a.

Batu, S. “Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri” **Özel Eğitim Dergisi**, Sayı:2, 2000b.

Batu, S. “Özürlülerin Normal Sınıflara Kaynaştırılması ve Kaynaştırmaya Hazırlık” **Çoluk Çocuk Dergisi**, sayı:14, 2002, ss.30-31.

Battal, İ. “Sınıf Öğretmenlerinin Ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi”. Yüksek Lisans Tezi., Afyon: **Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi**, Mayıs, 2007.

Baykoç-Dönmez, N. **İlk Ve Orta Öğretim Kurumu Öğretmenlerinin Özel gereksinimlilere Ve Kaynaştırmaya İlişkin Bilgi Ve Görüşleri**. IV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eskişehir: 1997.

“Bogdan, R. C., Biklen, S. K. **Qualitative Research Methods For Education: An Introduction To Theory And Methods**. Boston: 1992” Aktaran Yıldırım, A., Şimşek, H. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2000.

Bryant, R. ve diğerleri. **Rural General Education Teachers' Opinions of Adaptations for Inclusive Classrooms: A Renewed Call for Dual Licensure..**, Rural Special Education Quarterly, 19990101, Vol. 18, Issue 1

Campbell, J., Gilmore, L. ve Cuskelly, M. **Changing Student Teachers' Attitudes Towards Disability And Inclusion**. Journal Of Intellectual And Developmental Disability. 2003.

Cardona, C. M. **Instructional Adaptations In Inclusive Classroom In Spain: Feasibility And Effectiveness Of Implementation**. Educational Resources Information Center. 2002.

Chubon, R. **An Analysis Of Research Dealing With The Attitudes Of Professional Toward Dissability. Journal Of Rehabilitation**, January, February, March. 25-29 1982.

Combs, R.H., Harper, J.L. **Effects Of Labels On Attitudes Of Educator Toward Handicapped Children. Exceptional Children**, 33, 399-403-1967.

Douglas F. ve diğeri. **General Educators' Specialized Adaptation for Students with Learning Disabilities. Journal article by; Exceptional Children**, Vol. 61, 1995

Dönmez, B.N., Avcı, N. ve Aslan, N. İlk ve Ortaöğretim Kurumu Öğretmenlerinin Engellilere ve Kaynaştırmaya İlişkin Bilgi ve Görüşleri. **I. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Bildiri Kitabı**. 10-12 Eylül, Eskişehir.1997.

Eripek, S. “Özel Gereksinimli Çocukların Normal sınıflara Yerleştirilmesi Kaynaştırma”. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt:1, Sayı:2, Eskişehir. 1986.

Eripek, S. “Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Ülkemizde Özel Eğitim Hizmetleri” **Çoluk Çocuk Dergisi**, sayı:26, 2003, ss.25-27.

“Friend, M., Bursuck, W.D. **Including Students With Special Needs**. Boston: Allyn Bacon. 2002.” Aktaran Sucuoğlu, B., Kargın, T. **İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. 2006.

Göksu, İ., Çevik, T. **Özel Eğitime Giriş**. Adana: 2004.

Gözün; Ö., Yıkılmış, N. İlköğretim Müfettişlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi. **14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, 2005.

Janney, R., Snell, M. E. “Modifying School Work,” Baltimore: Paul H. Brookes. 2004.

Karasar, N. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.

Kargın, T. ve Baydık, B. “Kaynaştırma ortamındaki İşiten öğrencilerin işitme engelli akranlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**. 2002.

Kargın, T. ve diğerleri. “Kaynaştırma uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve anne babaların görüşlerinin incelenmesi”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**. 2003.

Kaya, U. “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin ve Rehber Öğretmenlerinin Kaynaştırma İle İlgili Bilgi, Tutum ve Uygulamalarının İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Ankara: **Gazi Üniversitesi**, 2003.

Kırcaali İftar, G. ve Batu, S. **Kaynaştırma**. Kök Yayıncılık. Ankara: 2005.

Kırcaali- İftar, G. **Özel Eğitim Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No: 561. Eskişehir: 1998a.

Kırcaali- İftar, G. **Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. Eskişehir: 1998b.

Kırcaali-İftar, G., Uysal, A. “Zihin Özürlü Öğrencilere Özel Eğitim Danışmanlığı Aracılığıyla Uygulanan Resimli Fişlerle Okuma Yazma Öğretiminin Etkililiği” **Özel Eğitim Dergisi**. 2(3), 3-13

Kırcaali-İftar, G. **Özel Eğitimde Kaynaştırma**. Eğitim Bilim. 1992.

King, M. B. ve Youngs, P. **Classroom Teachers' Views On Inclusion**. Wisconsin Universty. Madison: 2003.

“Leyser, Y., Tappendorf, K. **Are attitudes and practices regarding mainstreaming changing?** A case of teachers in two rural school districts Education 121, 4 2001”
Aktaran Özmen, R. Güzel. “Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler,”
(Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

Milli Eğitim Bakanlığı. **Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği**.
Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2006.

N. Dale, Bryant. , Maribeth Gettinger. **Eliminating Differences Between Learning Disabled And Nondisabled Children On A Paired-Associate Learning Task**.
Journal Of Educational Research. 1981.

Nizamoğlu, N. “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlilikleri”
Yüksek Lisans Tezi, Bolu: **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Eylül, 2006.

Öncül, N. Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Zihin Özürlü Öğrencinin Bulunduğu Sınıfta Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Eskişehir: 2003.

Özen, A. “Öğretimsel Uyarlamalar” (Edit. : Süleyman Eripek) **İlköğretimde Kaynaştırma**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2007.

Özmen, R. G. “ Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler,” (Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

“Patton, M. Q. **Qualitative Evaluation And Research Methods**. Newbury Park, CA: Sage, 1990” Aktaran Yıldırım, A., Şimşek, H. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2000.

Salend, J. S. **Creating Inclusive Classrooms. Effective and Leflective Practices**. (4th ed.) New Jersey, Prentice Hall. 2001

Salend, J. S. **Effective Mainstreaming Creating Inclusive Classrooms**. New York. Macmillan Publishing Company, 1998.

“Saint- laurent, L., Dionne, j., Giasson, J, Royer., E., Simard, C., Pierrard, B. **Academic Achivemnet Effects Of An in-class Services Model On Students With And Without Disabilities**. Exceptionel children, 64,239-254 1998” Aktaran Özmen, R. Güzel. “ Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler,” (Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

Sarı, H. **Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler**. Pegama yayıncılık. Ankara: 2003.

Schumm, J. S. Vaughn, S. **Getting Ready For İnclusion: Is The Stage Set?**. Learning Disabilities Research and Practice. 1995.

“Schumm, T.E., Vaughn, S. **Making Adaptations For Mainstreamed Students** General Classroom Teachers Perspectives. Remedial And Special Education, 12,18-27 1991” Aktaran Özmen, R. Güzel. “ Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler,” (Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

Smith, D. ve diğerleri. **Effective İnclusion Of Students With Disabilities İn General Education Classrooms**: The IRIS Center For Faculty Enhancement. 2003.

Stainback, W. ve diğeri. "Learning Together in Inclusive Classrooms.", **Teaching Exceptional Children**, 28, (3) 14-19, 1996.

Sucuoğlu, B., Kargın, T. **İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları**. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul:2006.

Sucuoğlu, B. "Eğitimde Kaynaştırma Modeli" **İlköğretmen Eğitimci Dergisi**, sayı:4, 2006, ss.6-10.

Synder, F. R. "Inclusion: A Qualitative Study Of Inservice General Education Teacher's Attitudes and Concerns,".1999.

Senemoğlu, N. **Gelişim Öğrenme ve Öğretim** . Ankara: Gazi Kitabevi. 2001.

Tekin-İftar, E. " Etkili Öğretim," (Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

Tekin-İftar, E. " Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimin Planlanması" (Edit. : Süleyman Eripek) **İlköğretimde Kaynaştırma**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2007.

Uysal, A. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler. Ankara Üniversitesi **5. Mitat Enç Özel Eğitim Günleri**. Ankara: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları, 1997.

Uysal, A. Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri. **14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar**. Kök Yayıncılık, 2004.

Uzuner, Y. “ Niteliksel Araştırma Yaklaşımı,” (Edit. : Ali Atıf Bir) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999.

“Whinnery, K. W. Ve diğerleri. **General, Special And Remedial Teacher’s Acceptance Of Behavioral And Instructional Strategies For Mainstreaming Students With Mild Handicaps Remedial And Special Education** 12,4,p.6-7 1991” Aktaran Özmen, R. Güzel. “ Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler,” (Edit. : Ayşegül Ataman) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık, 2004.

Yalın, H.İ. **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayın. 2000.

Yıkılmış, A., Sazak-Pınar, E. İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. **14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi’nde Sunulan Bildiri**, 2005.

Yıkılmış, N. “İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2006.

Yıldırım, A., Şimşek, H. **Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

Ysseldy, J. ve diğerleri. **Instructional And Assessment Accommodations In Maryland**. Minneapolis: Nceo Publications Office. 1999.

EKLER**EK: 1 Görüşme Formu**

GÖRÜŞME FORMU

(KAYNAŞTIRMA SINIFI ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİMİN
UYARLANMASINA İLİŞKİN YAPTIKLARI ÇALIŞMALARIN BELİRLENMESİ)

Bu görüşme formu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tez çalışmasında veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı; kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıflarında öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaları tespit etmek, analiz edip yorumlamak ve önerilerde bulunmaktır. Bu çalışma süresince görüşme yapılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin isimleri gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 30 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Murat VURAL
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Eğitim Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖĞRETMEN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ**Yaşı:****Cinsiyeti:**

Eğitim Düzeyi: () Ön Lisans
 () Lisans
 () Lisansüstü
 () Doktora
 () Diğer

Mesleki Deneyimi:**Mezun Olduğu Okul ve Branşı:****Kaynaştırma İle İlgili Aldığı Hizmet içi Eğitimler:****Özel Eğitimde Çalışma Yılı:**

OKUL VE SINIFA AİT BİLGİLER**Sınıfı:****Sınıf Mevcudu:****Kaynaştırma Öğrenci Sayısı:****Tanısı:****Okul Rehber Öğretmeni:****Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı:****Destek Hizmetler:**

Okul: Tarih ve Saat: Görüşmecisi:

Görüşme Soruları

12. Öğretim ortamının düzenlenmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
13. İlköğretim programında belirtilen amaçları sınıfınızda bulunan kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
14. Öğretim esnasında normal sınıf öğrencileri için kullandığınız yöntemleri kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
a- Hangi yöntemleri nasıl uyarlamaktasınız?
15. Öğretimin sunumunda kullandığınız materyalleri kaynaştırma öğrencinize nasıl uyarlıyorsunuz?
a- Materyalleri uyarlamada nelere dikkat ediyorsunuz?
16. Öğretim içeriğinin hazırlanmasında kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
17. Öğretim içeriğinin sunumunda kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
18. Öğretimin değerlendirilmesinde kaynaştırma öğrenciniz için ne tür uyarlamalar yapıyorsunuz?
a- Hangi tür ölçme değerlendirme tekniklerini kullanmaktasınız?
19. Öğretim programının uyarlanmasında ne tür zorluklarla karşılaşmaktasınız?
20. Karşılaşılan zorlukları aşmak için neler yapmaktasınız?
21. Öğretimin uyarlanmasında;
a- Okul yönetiminden,
b- Rehberlik Araştırma Merkezinden,
c- Milli Eğitim Müdürlüğünden,
d- Ailelerden ne tür destek almaktasınız?
22. Yukarıdaki soruların dışında konuya ilişkin eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mı?

**EK:2 T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi
Araştırma İzni**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- **357 / 1287**
Konu : Araştırma İzni

14/03/2007

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi : 15.02.2007 tarih ve B.30.2.ABÜ.0.E1.00.00-400/80 sayılı yazı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Murat VURAL'ın "Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimsel Uyarlamaya İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak görüşme formunun Erzurum İl merkezindeki kaynaştırma eğitimi verilen ilköğretim okullarında uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (2 sayfa-11 sorudan oluşan) görüşme formunun belirtilen ilköğretim okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cevdet CENGİZ
 Bakan a.
 Müsteşar Yardımcısı

EK :
 Görüşme Formu Örneği (1 Adet-2 Sayfa)

EK:3 Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Murat VURAL
Sürekli Adresi	Demirasaf Mah. Tepelcik Cad. Sok:3 No:6
Doğum Yeri ve Yılı	Bozkır/Konya-1982
Yabancı Dili	İngilizce
İlköğretim	Cumhuriyet İlkokulu – 1994
Lise	Bozkır Anadolu Lisesi - 2000
Lisans	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü – 2004
Yüksek Lisans	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü-2008
Çalışma Hayatı	2005-2006 Göller İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni